

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HAVI
FOLYÓIRAT.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

AZ EGYLET IPDOLMI SZAKOSZTÁLYÁNAK
FELÜGYELETE MELLETT

SZERKESZTI

TOKAJI LÁSZLÓ
EGYLETI TITKÁR.

XXX. ÉVFOLYAM. 9 FÜZET. (SZEPTEMBER.)

Előzetési ár: egész évre 6 korona.

Egyes szám ára: 1 korona.

— Egyleti tagoknak ingyen. —

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
az „E. G. E.” titkári hivatalában

KOLOZSVÁR, 1898.

Gámán J. örököse könyvnyomdája.

TARTALOM.

Önálló eredeti czikkek.

A tuberkulin kérdése	433
Pár szó az erdélyrészi tagosításhoz. <i>Egy erdélyi gazda</i>	435
A tojáskereskedés. <i>Hreblay Emil</i>	442
Az állandó gazdasági tudósítókról. <i>Gegesi Kiss Ferencz</i>	445
Kalászkok az állattenyésztés teréről. Gyűjti és közrebocsátja: <i>Argus</i>	450

Irodalmi szemle.

Lapszemle. (Köztelek; Mezőgazd. Szemle; Magyar Gazdák Lapja; Gazdasági Lapok; Kert; Gyümölcskertész; Kertészeti Lapok; Borászati Lapok; Szárnyasaink.) <i>R.</i>	457—470
Könyvszemle. „A gazdasági növénytermelés általános alapismeretei.” <i>R.</i>	470

Vegyes közlemények.

Gr. Bethlen András †. — Az idei termés az erdélyi részekben. — A primási uradalom. — Marosvásárhelyi kiállítás. — Gazdasági állás <i>BCU Cluj / Central University Library Cluj</i>	470—480
---	---------

Egyleti élet.

Igazgató-választmány július 23-iki rk. ülése. — Mezőhegyesi tanulmány-kirándulás	480—482
--	---------

Tudnivalók.

Budapesti őszi gyümölcskiállítás. — Felhívás a felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyamra való jelentkezésre — Felhívás a magyarországi baromfitenyésztőkhez	482—484
--	---------

Erdélyrészi vásárok jegyzéke 1898. október 1--31-ig	484
--	-----

Lapunk anyagi kiadásainak egy jelentékeny részét hirdetési rovatumunk fedezi, miért is tisztelettel felhívjuk arra — szükségleteik beszerzése céljából — olvasóink figyelmét és kérjük, hogy rendeléseik, vagy tudakozódásuk alkalmával lapunkra mindig hivatkozzanak!

A Magyar Jelzálog-Hitelbank

— alaptőkéje 20 millió arany forint.

Elnöke: **Szell Kálmán,**

Magyarország volt pénzügyministere. —

Képviselősége útján Kolozsvártt
(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4⁰/₁₀ Záloglevélkölcsönöket

nyujt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel
5 százalék-

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5·40 százaléknyi évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítolási árfolyam mellett 4¹/₂ %-os záloglevélkölcsönöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5·40 százalék és nagyobb városokban fekvő házakra 42¹/₂ évi törlesztéssel 5·40 % évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve

az Erdélyi Gazdasági Egylet

bizalmi férfiai adnak véleményyt.

A bank képviselőségénél kaphatók 4⁰/₁₀ és 4¹/₂ ⁰/₁₀-os záloglevelek, 3⁰/₁₀-os nyereséymkötvények.

Legolcsóbb, legbiztosabb és legelőnyösebb biztosítás

az

Országos

Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezetrél

Budapest, VIII. ker., József-körút 8. sz.

Biztosítéki alap 600,000 korona. Alakult 1894. évben.

Elnök: Gróf Teleki Géza. Alelnök: Csávossy Béla. Igazgatóság tagok: Gróf Andrássy Géza, Bujanovich Sándor, Dessewffy Arisztid, Püspöky Emil, Rubinek Gyula, Szentkirályi Kálmán, Szilassy Zoltán, Szönyi Zsigmond, Gróf Teleki Sándor.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet

a gazdaközönség általános elismerése szerint híven megfelel hivatásának; célja:

Olcsó biztosítás,

(12—XII.)

alacsony biztosítási díjak,

a nyereségnek a tagok javára fordítása.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezetrél a jobb koczázatu vidéken kőházatu nád, vagy szalmatetőzetű épületeknél 300 frt után 1 frt 80 kr.
a biztosító részvény-társaságoknál ugyanaz 4 frt 30 kr.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezetrél kőházatu zsindey tetőzetű épületeknél 500 frt után 2 frt 03 kr.
a biztosító részvény-társaságoknál ugyanaz 4 frt 69 kr.

Más társaságnál a biztosítók megegyeszer annyit fizetnek.

Más társaságnál a kötvényfeltételek is szigorubbak.

Mindezeknél fogva a gazdaközönségre nézve a legelőnyösebb, ha ugy

épület- mint általány (pauschal) biztosításait

a szövetkezetrél eszközi.

A **jégbiztosítás** terén is igen üdvös reformokat létesített a szövetkezet, mely a károk gyors és igazságos kiegyenlítésével a felek teljes megalégedését vivta ki magának.

Tömeges biztosítás esetén az illető községeknek rendkívül olcsó díjtételeket engedélyez a szövetkezet.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság (Budapesten, VIII. József-körút 8. sz. és a vidéki ügynökségek.

A zalathnai kénkovand ipar r. t.

Brassói Kénsav- és Mútrágya-gyára

ajánl mindennemű száraz és könnyen szorható

superfoszfátot, répa-,
szőlő- és árpa-trágyát,
Thomas-salak lisztet,
Chilisalétromot, kén-
savas ammoniákat és
minden egyéb mútrá-
gyát.

Felvilágosításokkal és részletes árjegyzékkel szívesen szolgál:

a gyárvezetőség Brassóban, valamint a

Központi iroda

BUDAPEST, IV.,

Bécsi-uteza 5, szám.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 31.

Az Adriance, Platt és Co.

new-yorki gyár világhírű

„Adriance”

kévektető-, marokrakó-, arató-
és fűkaszálo-gépeinek

A V. Vermorel-féle

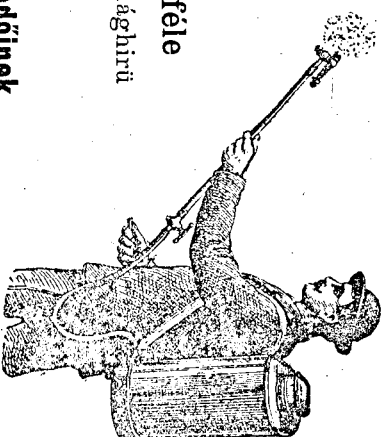
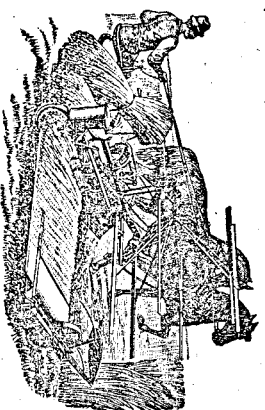
villefranchei gyár világhírű

„Éclair”

peronospora-fecskendőinek

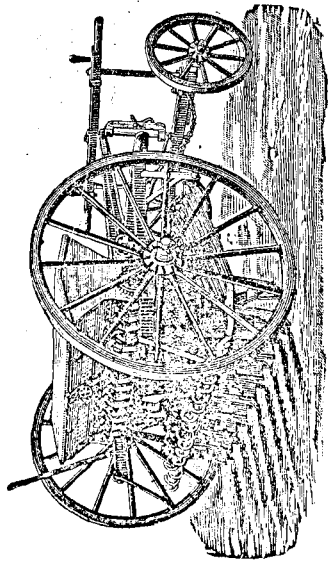
magyarországi kizárólagos képvisellete.

(12—XII.)

Minden, a mezőgazdaság keretébe tartozó szükségletek,
mint: **vetőmagvak, műtrágyák, anyagok, szerzők,**
gépek stb. legújtanysabb beszerzési forrása.

A szövetezet alapszabályait és havonként kétszer meg-
jelentő „*Üzleti Értesítő*”-jét bárkinek ingyen és bér-
mentve megküldi.

KÜHNLE.

gazdasági gégyára.

MOSONBAN.

Ajánlja a bekövetkező őszi évadra:

Sack rendszerű aczélekeít, egyes-, kettős- és hármas ekéit, Laacke-fele szántóföld és rétboronáit, hengereit,

eredeti „Hungaria Drill”,
kisgazdálkodóknak „Jubileum Drill”

árakon. 18500 drb. használatban.

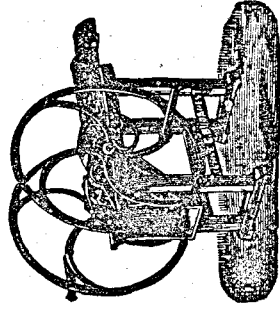
Mindennemű rostáit, szelelőit, konkolyozóit. — UJ! Burgonya osztályozó gépek! — UJ! Répafejelő gépek, cukorkorrépat termelők részére. — Legjobb: »Rapid« darálóit, szecska- és répavágóit, morzsoló és takarmányfülesztőit. — **Különlegesség:** Takarmánykamra berendezések.

Uj, teljes nagy árjegyzékek kívánatra bérmentve.

Főraktár: Budapest, VI., Váci-körút 57/a.

hegyes vidékre „Mosoni Drill”,

sorvetőgépeit, leszállított

A „THE GRESHAM”

ANGOL ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG

Londonban

(alapított: 1848. évben)

mult évi szeptember hó 1-étől kezdve életbe léptette az új

Jelzálog-kölcsön biztosítási módozatot,

a mely lehetővé teszi minden föld, vagy házbirtokosnak, a kinek ingatlana jelzálog-kölcsönnel van terhelve, hogy egy ilyen jelzálog-kölcsön biztosítás megkötése által, csekély díjfizetés ellenében családjának azon kedvezményt biztosítsa, hogy azon esetben, ha ő a kölcsön törlesztési időtartama alatt bármikor meghalna, a jelzálog-kölcsönnel megterhelt birtoka **tehermentesen** maradjon a családnak.

Ilyen jelzálog-kölcsön biztosítás megkötése által egy igen csekély évi díj ellenében azon kötelezettséget vállalja magára a társulat, hogy a szerződő félnek a kölcsön-törlesztési időtartamon belül **bármikor** beálló halálakor, a birtokot még terhelő jelzálog-kölcsön összeget az illető kölcsönadó pénzintézetnek azonnal visszafizeti és a családot a **tehermentes** birtok élvezetébe juttatja.

Ezen biztosításnak megkötésénél teljesen mindegy, hogy a kölcsön mostani avagy régebbi keletű, mivel az évi díj csak a **még hátralékos** időtartam alapján számíttatik.

A feltételek világosak és mindenki által könnyen megérthetők. — A felvételi eljárás semmiféle nehézséggel nem jár.

Részletes felvilágosításokkal szolgál:

a „The Gresham” angol életbiztosító társaság

Jelzálog-kölcsön osztályának erdélyrészi vezérképviselője

(12—VIII.)

Szepessy Lajos

Kolozsvárt, Trencsintér 1. sz., (saját ház.)

Mily elkerülhetlenül szükséges

a szőlők permetezése

as elmúlt évadban bizonyult be, midőn csakis a permetezett szőlők
nem mentek tönkre.

Ennek elérhetésére legjobbnak bizonyult Mayfarth Ph. és társa

— szabadalmazott —

önműködő

„SYPHONIA“

szőlővessző

és

növénypermetezője

mely az oldatot szivattyuzás nélkül önmű-
ködően a növényekre permetezi.

Ezen permetezőkből már sok ezer van használatban és számos dicsérő bizonyítvány mutatja
kittünö voltát valamennyi egyéb rendszerrel szemben.

Ábra és leírás rendelkezésre áll:

MAYFARTH PH. és társánál

mezőgazdasági gépgyárak, különlegességi gyár borsajtók és gyümölcs-értékesítési gépek részére

Bécs, III. Taborstrasse 76. sz.

Árjegyzékek és számos cliszerő levél ingyen. — Képviselek és ismételődek kívánatosak

Hirdetések

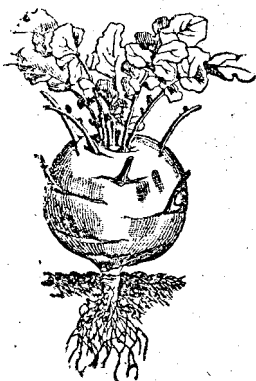
a legjutányosabb árban felvállaltatnak

a

Kiadóhivatalban.

Belközép-utcza 11. sz. I. emelet.

Telephon 158. sz.

Legjobb
gazdasági-, vetemény-
és
virágmagvak kaphatók
Tauffer Ferencz utódánál
KOLOZSVÁRT, Belközép-utca 6.

Telefon: 201. sz.

Nagy raktár **gazdasági gépekből** D. M. Osborne & Co.-féle **kaszáló** és **aratógépek**, továbbá **kerékpárok**, **villanyos csengők** és összes részei, **gabona zsákok** stb. stb.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank

részvénytársaság. (Ftér 7. sz., saját ház.)

1.200.000 korona teljesen befizetett alaptőkével.

(Alakult 1894. évi december hó 23-án a régebbs pénzüintézetek egyesüléséből és a Pesti Hazai Első Takarékpénztár hozzájárulásával).

A társaság üzletkörét képezi:

A) Pénz nemeknek kamatozás végett való elfogadása:

1. betéti könyvekre,
2. pénztárjegyekre,
3. folyó számlára.

B) Zálogkölcsonök adása és vétele értékpapirokra-, arany- és ezüstpénzekre és ingóságokra.

C) Váltók, utalványok és egyéb jelzalogilag, vagy más módon biztosított követelések leszámítolása és visszaleszámítolása.

D) Értékpapirok, arany- és ezüstpénzek vásárlása és eladása saját és idegen rövásra. Pénzváltói üzletkörülytatása.

E) Folyó számla és nyílt hitelek engedélyezése fedezet mellett

F) Állami és egyéb nyilvános kölcsönökben való részvétel.

G) Kölcsonök adása:

a) telekkönyvezett ingatlanokra;
b) törvényhozási, kormányi, illetve hatósági jóváhagyás mellett lekötött országos, törvényhatósági v. községi javadalmak és jövedelmekre;

c) közhasznú művek v munkálatok keresztülvitelére, törvény által biztosított elsőbbségi jog v állam-jótállás, v. a behajtásnak az állam, illetve hatóság által való biztosítása mellett.

Kolozsvárt, 1896

AZ IGAZGATÓSÁG.

ERDELYI GAZDA**Erzsébet királyné.**

(† 1898. IX. 10.)

A nemzet mély gyásza mindnyájunknak lelkét, mindannyiunk szívét sajgó fájdalommal, keserü bánattal színültig tölti be. Hazánk Nagy Asszonya: Erzsébet királyné, magyarok védője, jövőnk védőszentje — ravatala felett elborulva állunk.

Félszázad emléke füzött minket hozzád! Nyelvünkön beszéltél, nemzetünk szeretted, vágyainkat tudtad; koronás fő alatt meleg, érző szived: egy elomló népnek adta vissza hitét, jövődj reményét és most egy örült percz mégis elvett tőlünk!

Magyarok Istene! Hozz megnyugvást reánk! Védőasszonyunknak tovább élő lelkét: emeld magad mellé, hallgasd meg érettünk. Jó öreg királyunk, Felséges Nagy Urunk szívet tépő gyászát, fájdalmát enyhítsék: egy nemzet könnyei, résztvevő bánatunk.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet részvéte.

Az erdélyrészi gazdatársadalom félszázados képviselője: az »E. G. E.« rendkívüli gyűlést tartott 14-én, melyen a királyné gyászos elhunytá feletti részvéteének impozáns módon adott kifejezést.

A gyűlésen gazdatársadalmunk nevezetesebbjei közül mintegy ötvenen voltak jelen.

Szabó József elnök megható szép beszédben emlékezett meg a mindnyájunkat ért nagy csapásról.

A mély hatást tett beszéd szövegét a következőkben adjuk:

„Mélyen tisztelt Igazgató Választmány!

Alig található szavakat azon súlyos veszteség nyilvánítására, mely a legkegyelmesebb uralkodót, az országot érte. Erzsébet Királynénk, Magyarország Védasszonyának oly rémitő kimulása által, szomorú és fájdalomtelt alattvalói hiv kötelesség érzettől áthatva, az erd. gazd. egylet igazgató választmányának érzületét vélem tolmácsolni, midőn ezen pótolhatlan, kiszámíthatlan következményű veszteség felett igaz szívből jövő részvéte nyilvánítok.

Megszűnt dobogni a legnemesebben érző szív! Szent István birodalmában minden szívben a fájdalom érzete honol, de a legnagyobb a szeretett uralkodó szívében nyilvánul.

Mint embert, mint atyát, mint roknt mindennemű fájdalommal sulytotta a végzet Ő Felségét és most még a legborzasztóbbtól sem kímélte meg, midőn imádott hitvestársát elragadta, a mint ezt a Felség is mondá: „A legborzasztóbb csapás, ami engem érhetett!“ Miként támadhatott meg egy elvetemült ember egy olyan lényt, ki soha egyebet, mint jót nem tett.“

Nincs az országban igaz hazafi, de nincsen ember, ki e rút tett felett, a rajongó tisztelet és szeretet pillanatában könnyeit rejteni tudná és valamint imádott Királynéknak az életben a sors, a részvét, az öröm és bánat könnyeiből is juttatott, úgy most milliók könnyei siratják az ő szívjóságát azt, ki nemzetünknek vezércsillaga volt és most lehullott.

Ő Felsége a király élete fényét veszítette, de az Istenben vetett bizodalját nem veszítette el, és mi kívánjuk: hogy adjon az Ég erőt, hogy a súlyos csapást népei javára elviselhesse. Egy

hálás nemzet könnyei kísérik a drága halottat sirjáig és áldott legyen mindörökké emlékezetek! Egyetlen vigasz a Feiségnék — ha ugyan lehet — hogy az egész nemzet osztozik a fájdalomban. Indítványozom, hogy igaz részvétünknek — a jegyzőkönyvi megemlékezésen kívül — egy felterjesztésben adjunk kifejezést, melyet a földmivelési Minister útján a trón zsámolyához juttassunk."

Az elnök egyhangulag elfogadott indítványára a földmivelésügyi miniszter útján ő Felségéhez részvét-feliratot küld az egylet s a gyász requiemen testületileg vesz részt.

A részvétfelirat szövege a következő:

Császári és Apostoli Királyi Felség!
Legkegyelmesebb Urunk és Királyunk!

Azon mély nemzeti gyász alkalmából, mely hazánkat, országunkat Erzsébet királynénk — szeretett Nagyasszonyunk — koronás pártfogónk megdöbbenő halálával elborította, mindnyájunk pótolhatatlan veszteségéből mi is részt óhajtunk.

Egy félszázad emléke, a béke olajágának magasztos kútsza a mi szívünkben is örök nyomot hagy s a legszentebb kötetlek, korona és nemzet között örökre Nagy Királynénk tovább élő lelke leend!

Országárszánk gazdatársadalmának — őszinte, mélységes bánata, részvéte: enyhitse Felséged nagy gyászát, oly sok csapástól sujtott jó szívének nehéz veszteségét.

Kolozsvár, 1898. szept. hó 14.

Őseinktől öröklött hűségünk és ragaszkodásunk kifejezése mellett vagyunk legmélyebb alattvalói hódolattal

Erdélyi Gazdasági Egylet,

Szabó Főzsef,
elnök.

br. Fősika Gábor,
alelnök.

br. Bánffy Ernő,
alelnök.

Tokaji László,
titkár.

ERDÉLYI GAZDA

A tuberkulin kérdése.

Gazdasági egyletünk a földmivvelésügyi miniszternek véleménytkérő leiratára, — e kérdésre vonatkozóan — Jakob László igazgatóválasztmányi tag javaslatára és szövegezésében az alábbi felterjesztést intézte:

Sz. 1191. II. 84. 1898. Nagyméltóságú Miniszter úr, Kegyelmes urunk! Nagyméltóságodnak f. évi augusztus hó 1-én 52.704 szám alatt egyletünkhöz intézett leirata értelmében, a gümőkór terjedésének meggátlása céljából készített előadói javaslatot és az ennek tárgyalásáról szóló jegyzőkönyvet tüzetesen áttanulmányozván, véleményes jelentésünket a következőkben van szerencsénk felterjeszteni:

Mindenekelőtt engedje meg Nagyméltóságod, hogy ezen nagyfontosságú ügy felkarolásáért és a célba vett intézkedéseknek viszonyainkhoz való helyes megállapításáért, köszönetünket nyilvánítsuk.

Az erdélyi részekben ugyan tudomásunk szerint csak a behozott nyugoti szarvasmarha fajták között észleltetett még eddig a gümőkór, de ismerve ezen betegség fertőző voltát és terjedésének feltételeit, melyek között a mi gazdasági viszonyaink mellett épen a legveszélyesebb — az állatoknak egymással való közvetlen érintkezése — nem volna kikerülhető, tehát bizonyos, hogy megfelelő védekezés nélkül ez a betegség előbb, vagy később csapásként nehezednék ránk.

A védekezés módja felett mi is gondolkoztunk és egyéb fontos érdekek mellett ebből folyólag is állást kellett és kell foglalnunk a hozzánk nagyobb arányokban megindult nyugoti marha importok ellen, melyekben mi a ragadós tüdőlob és a gümőkór egyenes beplántálását látjuk.

Az első baj ellen az 1893. évi II-ik t.-cz. még eddig hathatós védelmet nyújtott és elhárította tőlünk a már küszöbünkön levő veszélyt, a gümőkór nagyobb arányu elterjedése ellen pedig a most szóban levő intézkedéstől várnánk jó eredményt.

Mi a gümőkór terjedésének korlátozását úgy közgazdasági, mint közegészségügyi vonatkozásaiban mérlegeltük és ennek alapján az előadói javaslatban tervezett törvényes intézkedéseket szükségeseknek és helyeseknek tartjuk, s a mennyiben a tuberkulin, az eddig ismert adatok szerint, a betegség megállapításánál jó eredménnyel használtatott, ennek alkalmazását — bizonyos esetekben *kötelezően* is — óhajtánók.

Túl menni az okszerűség határán mi sem szeretnénk és az előadói javaslat tárgyalásakor felmerült azon nézeteket, melyek szerint a fakultatív ójtásnál tovább menni *ma még* nem lenne indokolt, *általánosságban* osztjuk, mert minket is kísért az a gondolat, hogy a most állami segéllyel megindítandó védekezést a nagy közönség saját érdekében a kellő módon felkarolja és így a cél elérését lehetővé teszi minden kényszer alkalmazása nélkül.

Némely aggodalmaink vannak azonban az iránt, hogy ez csakugyan így lesz-e, mert tapasztalatból tudjuk, hogy az érdekeltek egy része tudomást sem vesz majd erről az eljárásról, vagy ha igen, talán akarva is elmellőzi azt, a rá nézve kényelmetlennek látszó következmények miatt és ez által olyan góczpontjai maradnak érintetlenül a gümőkór ragályának, melyekből a már megtisztított tenyészetek is ismételve befertőztetnének, más részt pedig a betegség innen szabadon hurczoltatnék szét és azon veszélyek, melyek ellen egyfelől nagy áldozatokkal küzdenénk, más felől öregbednének.

Erre való tekintetből mi már most szükségesnek lát-
nók, hogy:

a) olyan tenyészetekben, vagy közállományban, melyek-
ben bonczolások-, vagy vágóhídi adatok szerint a gümőkór
gyakrabban előfordul-,

b) olyan tehenészetekben, melyekből a tej közfogyasz-
tásra kerül, minden olyan tehénél, melynek tőgymirigyei-
ben idült daganatok, illetőleg szervült csomók találhatóak és

c) köztenyésztésre használt olyan bikáknál, melyeknek
heréiben, vagy mellékheréiben szervült csomók vannak,
a tuberkulin ojtás kötelezően elrendeltetnék.

Egyebekben úgy az előadói javaslatban foglaltakat,
mint ennek tárgyalása alkalmával történt megállapodásokat
helyeseljük, osztjuk és magunkévá tesszük.

Kolozsvár, 1898. szeptember hó 3-án. Mély tisztelettel
Szabó József, egyleti elnök. *Tokaji László*, egyleti titkár.

Pár szó az erdélyrészi tagosításhoz.

Segítsünk a népek nyomorán, javítsunk közgazdasági állapo-
tainkon, de különösen a földművelést űző népet tartsuk meg,
javítsuk helyzetüket a gazdasági téren, tegyük lehetővé Erdély és
kapcsolt részei majdnem 2000 község határának gyorsan kivihető
tagosítását.

Megalkották ugyan az erdélyi birtokrendezési törvényeket s
azokon minduntalan újabb módosításokat is tesznek, de a nyo-
masztó gazdasági bajokon ez az intézmény csak akkor válnék be
segítőnek, ha ez praktikus és gyors befejezést is ígér.

Erdélynek egyik gazdája vagyok, közvetlen szemlélője a ta-
gosítási eljárásoknak. Nem csak magam, hanem a tagosítási ügyek-
ben eljáró törvényszéki bírák, a működő mérnökök aggódva ta-
pasztaljuk, hogy az 1892. évi XXIV. t.-cz.-ben nyert felhatalmazás
alapján az igazságügyi miniszter által kiadott 356,893 I. M. számú
rendelet §-ai nem váltak be és részben célát tévesztettek.

Az idézett törvény rendelkezései folytán az erdélyi tagosításokat összeházasították a m. kir. kataszterrel. Hogy ez az eljárás mennyire nem vált be és hogy mily káros állapotokat teremtett, az kétségtelen. Eme rendelkezések nemcsak komoly veszélylyel fenyegetik a tagosító birtokos közönséget, hanem azoknak létérdekét teszik kockára és sok évre a megélhetést bizonytalanná számukra.

Az 1880. évi XLV. t.-cikk szerint készült tagosítási eljárás a tényleges birtoktól eltérőleg a telekkönyvi tulajdonosnak oly jogállapotot biztosított, a telekkönyvnek alkalmazása által, hogy gyakran elesik birtokától ama birtokos, ki azt jóhiszeműleg már 20—30 évig használta s fizette érte az adóját.

A telekkönyvek alkalmazása már magában a különféle birtoklási viszonyok miatt is komplikált és némely helyen technikai szempontból káros állapotot teremtett.

A telekkönyvnek alkalmazása jogi szempontból helyes, de a tagosításnál technikai szempontból számtalan esetben kivihetetlen, mert a bizonytalan és megbízhatatlan telekkönyvi vázrajzok nyomán létesítendő részletes felmérés és parcellizozás folytán, egy 30 év előtt készült állapotot kell beazonosítani és így úgyszólván azt elővarázsolni.

Nem-e igazságosabb volna a tényleges birtoklást elfogadni a felmérésnél, mint a hogy az anyaországi részekben gyakoroltatik?

A ki földjének adóját fizeti, az feltétlen birtokosa is legyen tagosítandó birtokának és minden körülmények között birtoka feltétlenül összirtokához legyen kihatva.

Az erdélyi tagosítási törvény a telekkönyvet teszi irány adónak s ez által esetleg a tévedés vagy más ok miatt másra telekkönyvezett birtok nem minden esetben lesz tagosított többi birtokával egybe tagosítva, hanem számtalan esetben a telekkönyvi tulajdonos birtoka mellett csak a haszonélvezetet nyeri, míg esetleg a telekkönyvi tulajdonos ezt türi és abból ki nem dobja.

Ez az állapot számtalan zavarra és igen sok tévedésre, sőt magán perre is ad alkalmat.

Es ennek mindig csakis a birtokos adja meg az árát. De technikai szempontból is időrabló, mert hosszadalmassá, bizonytalanná, és így drágábbá teszi a munkákat.

Ehez jött újabban a m. kir. állami kataszter felmérési rendszere, mely azután az egészet jelen állapotában egy lassu bonyolalmas állapottá egészítette ki, s melynek súlya alatt nyög a birtokos közönség, mert a mérnöki munka nem halad előre. A működő mérnökkar saját érdekében is mindent elkövet a jó munka előállításáért, de az állami felügyelet szerint készülő tagosításoknál az új rendszerváltozás folytán nagyon nehéz jó munkaerőt, segéd mérnöki személyzetet kapni, mert nagy része bizonytalan helyzetnél, de kvalifikációjánál fogva sem üthetik meg a kellő mértéket.

Igy történik meg azon elszomorító eset, hogy a működő mérnöknek rovására és kárára megy a gyakori hibák száma, melyet a gyakorlatlan segédszemélyzet elkövet.

A m. kir. állami katasztertől pensionált és kimustrált, már alig használható személyzet mind e téren keres és talál foglalkozást. A más pályáról leszorított egyének is e bizonytalan jövőt ígérő foglalkozásnál még kevesebb eredményt ígérhetnek. Hogy képzelhető tehát ilyen személyzettel egy jó, pontos és az állami kataszter céljainak megfelelő munka készítése olcsó árban? Hiszen a régi árakhoz viszonyítva 50%-kal drágábbak ugyan az újabb tagosítási vállalatok, de ez mindig kevés a követelményekhez viszonyítva. Egy rendszerváltozás, a mely az egészet alapjában felforgatta, új gyakorlatot követel. A gyakorlat pedig a segédszemélyzet elégtelen készütsége híján alig halad valamivel előre s így gyakori esetek közé tartozik, hogy az állam részére készítendő kataszteri munkálatok kétszer, sőt háromszor is javításra szorulnak, míg azok elfogadhatók lesznek. Az állami kataszter maga neveli mérnökeit s felügyelőségek szerint együttesen végzik az egészet. Az erdélyi működő mérnöknek pedig egy személyben alig akad oly segédje, ki jó felmérő, jó számító és kitünő rajzoló is stb. Ilyen az állami kataszternél is ritkaság. A tehetségek különféle képen nyilvánulnak. Egyiket felmérésre, másikat kiszámításra, harmadikat rajzolásra alkalmazzák. Az erdélyi tagosító mérnöknek már ezeknél fogva sem lehet kellő személyzet híjával lenni s a ki csak valamiképen megélni akar, különféle tehetségeket, sőt a 356—893. évi I. Ü. M. utasítás szerint bejegyzett helyetteseket is kell tartania. A segédszemélyzetnek tehát jövőt, existenciát kellene törvényileg biztosítani.

Az erdélyi tagosítások tehát jelenben az állami kataszteri felmérés rendszere szerint készítettnek, melynél első sorban az állam a maga érdekeit tekinti, jóllehet a munkatöbbletért a vállalati összeg 20%-ékát visszatéríti a birtokoságnak. Ilyenformán éri el az állam azt, hogy Erdélyben is kataszteri felméréseket eszközöltet.

A működő mérnökök munkáit ebből kifolyólag az állami kataszteri mérnökök hitelesítik és vizsgálják felül.

A régi rendszerű tagosítások általában sokkal gyorsabban hajtottak végre, mint most e kataszteri felügyelettel készültek és sokkal olcsóbban is lehetett vállalkozót kapni, mint ma.

Az állam ugyan, miut fennebb mondtam 20%-kal hozzájárul ugyan a tagosításokhoz az átveendő pótmunkákért, de azért ma mégis 40% sőt 50%-kal fizetnek a mérnököknek többet, mint az 1880 és XLV. t.-cz. szerinti munkákért fizettek.

A 356/893. számú I. Ü. M. Rendelet gyakorlati kivihetetlen-sége számos esetben bizonyult be, a mint azt az 5 évi eredmény mutatja is. Határozott visszaesés tapasztalható. Mert míg régebben 1—2 év alatt igen gyakran bevégeztetett egy község tagosítása, ma már ahhoz legkevesebb 3—4 év kívánatik. A statisztika pontosan kimutatja hogy az utóbbi 4—5 év alatt 50%-kal kevesebb tagosítás fejeztetett be, mint az új törvény behozatala előtt ugyanannyi időben.

A kataszteri rendszer és felülvizsgálat által tehát nemcsak 20—30%-kal drágultak meg a tagosítási munkák árai, hanem az időben 50% még a veszteségünk, mert az eljárás oly lassu és hosszadalmas, hogy ma már tarthatatlan állapotot teremtett. A fenn álló tagosítási törvények igen gyors javításra és helyes intézkedésekre érettek meg. A mai nyomasztó gazdasági állapotot tekintve a tagosításokban beállott stagnationál fogva egy tagosítandó község birtokosai a tagosítás évekig tartó mizeriái miatt teljesen tönkre mennek.

Erre nem egy példát tudnék felhozni.

Hogy miért mennek az erdélyi tagosítások ily csiga lassúsággal, arra következő furcsaságokat közlöm:

Az új tagosítási törvény szerint a munkák, mig azok teljesen elkészülnek, 3 szobai és 3 helyszini (külső) vizsgálatot, illetve hitelesítést

szenvednek el. Ezzel szemben a régi törvény szerint csak két hitelesítés végeztetett, még pedig a tagositandó községben, hol a szobai és külső vizsgálat is egyszerre megejtetett,

Tagosító mérnökeinknek — elég hibásan — csakis az illetékes törvényszékek útján lehet a munkálataikat szobai felülvizsgálat végett a kolozsvári kataszteri Igazgatósághoz eljuttatni. Egy ilyen formán beküldött munka, — tegyük fel, hogy az illető mérnök Kolozsvárt lakik — elküldetik esetleg az ország szélén levő egyik törvényszékhez, innen az illető eljáró bíró esetleg vidéken való elfoglaltságától függően, bizonyos idő után elküldi a kolozsvári kataszteri igazgatósághoz. Mondjuk ebbe bele telik 20 nap, esetleg 30 nap. A kolozsvári kataszteri igazgatóság a fennálló törvény szerint tartoznék minden munkálatot 30 nap alatt felülvizsgálva visszaküldeni. Azonban ez a 30 nap csak papíron van, mert 60, sőt 90 nap is eltelik, még sem érkeznek azok vissza. A kolozsvári kataszteri igazgatóság ugyancsak a törvényszék útján juttatja vissza a megvizsgált munkát a működő mérnökhöz. Ebbe is bele telik 20, sőt 30 nap. Már most, ha csak egy felülvizsgálatra 60-tól 120 napi idő kell, akkor 3 szobai felülvizsgálatra 180-tól 360 napi idő vész el. Holott az egész tagosításra vonatkozó szobai vizsgálatot régebben 15--20, vagy nagyobb területű községeket 20—30 nap alatt kényelmesen ellehetett végezni.

Egy tagosítás keresztülviteléhez még 3 külsővizsgálat és hitelesítés is kivántatik. A kolozsvári kataszteri igazgatóság azonban a helyszíni hitelesítésekhez sem küldi ki felülvizsgáló mérnökeit a törvényben előirt határidő alatt. A gyakorlat legalább ezt bizonyítja. Számtalan esetben vannak a kataszteri igazgatóságnál munkamegtorlódások s hitelesítő mérnököt hiába vár a birtokosság. Ezen aztán halandó nem segít. Beáll a tél és marad minden tavaszra, és a kész munkálatok felülvizsgálata hiányában hónapokig felülvizsgálatlanul hevernek.

A működő mérnök várhat megdolgozott díjáért egész télen át, a birtokosság pedig legyen türelmes és ilyen ismétlések után menjen addig tönkre.

Milyen megfizethetetlen károk származhatnak tehát ebből, ha a kataszteri hitelesítő mérnökök elégtelensége folytán a beküldött kész munkálatok a kellő gyorsasággal nem vizsgálatnak felül és

a külső hitelesítésekre sem lesz elegendő hitelesítő mérnök a kellő időben kiküldve. Pedig a m. kir. állami katasztert közös érdek vezethetné az erdélyi tagosítások gyors befejezésénél, mert ez által az állandó kataszter számára technikai munkarészeket és a földadó szabályozásához is minél több rendezett alapot nyerne.

A működő mérnököket számtalan esetben az eljáró birák időszertlenül és pénzbírsággal fenyegető rendelete nagyon gyakran beugrasztja oly munkák elkészítésébe is, a hol előreláthatólag nincs egy krajczár sem felhajtva s a munka bevégezése után pedig már nem törődik senki a mérnök pénzének felhajtásával s azért évekig kell várakoznia.

A 356/893. sz. I. ü. m. utasítás egy gyakorlatiatlan jogi fel-fogásra alapított bonyodalom, nemcsak az állami kataszter behozatala miatt, hanem rendszertelensége miatt is. A működő mérnöktől mindenkor követelhető a munkát elkészítése és beadása, még azon esetben is, ha az e célra szükségeltető pénz nincs befizetve az adóhivatalba. A mérnöknek kiérdemelt munkadíjáért nincs perelhetési joga, daczára, hogy szerződése van a birtokossággal. A mérnök díjait az állam a közadók módjára hajtatja fel. Ha ugyan hajtaná? de nem hajtja, mert akkor a számtalan fajta adók és közterhek négy-szeresét is meghaladó egy évi tagosítási költség lefizetése már jó előre tönkre tenné a szegényebb birtokosokat

Jóllehet 3—6, sőt 8 évre is rónak ki tagosítási költségeket, de még ennyi idő alatt sem képesek azt rendesen befizetni, mikor az egy évi tagosítási költség az összes évi adókat négyszeresen túlhaladja. A tagosító mérnökök pedig erősen zaklatva vannak a törvényszékek által a munka gyors elkészítésére, de pénzről soha sincs kellő időben gondoskodva. Az állam a birtokosok kérésére korlátolt összegben 4% kölcsönöket engedélyez ugyan, de a mint az alapba ez összeg befoly, azonnal le is foglalja a maga részére. Ez csak pillanatnyi segítség.

Az állam pedig, ha megengedi a télig kényszer tagosítás elrendelhetését, első sorban gondoskodnia kellene főkép annak a szegény kisbirtokos közönségnek érdekében arról, hogy kötelezőleg mondassék ki a tagosítási költségek 8—10 év alatti lefizetése, késedelmi kamatok felszámítása mellett. És az állam azonnal folyósítsa is az illetékes adóhivatalnál a tagosításra kirovott összeget, a

mint azok kifizetésre esedékessé válnak. Megjegyzendő, hogy Erdély s a kapcsolt részekhez tartozó adóhivataloknál a birtokrendezési alapokban összevéve állandóan fekszik ugyanis közel egy millió forint kamat nélkül, mely az erdélyi birtokosság pénze.

Mi joron használja tehát az állam a birtokosok pénzét kamat nélkül? melyet a birtokrendezési alapokban kezel. Ha tartós kölcsönt nem adhat, mondjuk 8—10 évre szólót, akkor rendeletileg szabályoztassa a birtokrendezési alapok kezelését olyformán, hogy minden törvényszék székhelyén levő adóhivatalnál összpontosítsa az alapokat s ez alapokból csináljanak egy birtokrendezési központi alapot s egyikből fizetessék ki a másikat. Így legalább nem heverne 15—18 éves birtokrendezési költség-maradvány felosztatlanul a bevégzett tagosítások után az egyes adóhivatalokban, mert a törvényszékek számtalan esetben azoknak vissza utalását elfelejtették, vagy a maradvány összeg létezését nem is tudták. Köztudomású tények tehát ezek, melyek nagyon is gyors orvoslást igényelnek.

Szükség volna tehát a nagyméltóságú m. kir. Igazságügy-minister és m. kir. Pénzügyminister urak becses figyelmét felhívni ez abnormis állapotokra. Különösen:

1. A kataszteri hitelesítő mérnökök azonnali szaporítására, hogy a törvényben előirt határidők a felülvizsgálat gyorsítása végett betartassanak és a munkálatok beküldését a működő mérnökök a kataszterhez közvetlenül eszközölhessék.

2. A törvényben előirt szobai felülvizsgálatok gyorsítása és könnyítése végett a munkálatoknak többszöri beküldését megváltoztatni, illetve a kataszteri igazgatósággal leendő közvetlen érintkezést minden esetben lehetővé tenni.

3. A mérnöki munkadíjak pontos felhajtása, illetve a birtokosság könnyítése végett az adóhivatalokban kezelt közel egy millió birtokrendezési költségekből időközönként kivántató összegek kiutalhatását engedélyezni és a tagosítási pénz 8—10 év alatti felhajtását a késedelmi kamatok felszámításával rendeleti uton szabályozni, hogy így az összes tagosítási költség az állam által kezeltetnék és azonnal fizettetnék is ki, a mint azok esedékessé válnak.

4. A birtokrendező segédszemélyzet jövő létérdekeire nézve azoknak fokozatosan leendő előmenetelőkről, esetleg az állami ka-

taszterhez leendő átvételéről törvényileg leendő intézkedés tétessék, hogy így jó és állandó munkaerőre lehessen szert tenni.

A tagosításokat csakis ezen újítások és czélszerű rendeletek behozatalával lehetne a rendes mederbe terelni, hogy így, úgy a birtokosság érdekei megóva legyenek, valamint az állam is kataszteri szempontból jó és pontos munkát nyerhessen.

Egy erdélyi gazda.

A tojáskereskedés.

Ezen aránylag rövid idő alatt roppant világpiaczi fontosságra emelkedett árucikkben a világverseny úgyszólván évről-évre növekedik, és pedig nemcsak a jelentékeny termelési fölösleggel rendelkező exportállamok, hanem több oly állam részéről is, amelyek bár erősen importálnak, de egyszersmind virágzó közvetítő kereskedelmet is üznek a tojással. A termelő és exportáló országok közt — a mint az alábbi számadatok is tanúsítják — az első helyet Oroszország foglalja el, részint azért, mert kivihető tojásfölöslege évenként körülbelül 2·2 milliárd vagyis 2200 millió darabra tehető, részint pedig azért, mert kiviteli kereskedelmét széles alapon okszerűen szervezve a versenyképességet a lehető legolcsóbb vasúti fuvardíjtételekkel emeli, nem is tekintve azt, hogy Angliába irányuló kivitelénél a még jóval olcsóbb vízi út áll rendelkezésére. *Mindezeknél fogva az orosz verseny roppant erővel tör előre és foglal mindinkább tért.* Így például 1895-ben Oroszország exportált: Németországba több mint 400 000 métermázsát, Angliába 267·5 millió darabot, a közös osztrák és magyar vámterületre, de tulajdonképen csak Ausztriába, mert hazánkba csekély rész jut belőle 378 400, (1896-ban 347 400) métermázsát. *Az oroszországi tojásexport az 1870-ik évi 11 millió darabról 1895-ben már 1250 millió darabra növekedett.* Oroszország után a második helyet Magyarország foglalja el, melynek exportálható tojásfölöslege körülbelül 600 millió darabra becsülhető; terméke legjobb minőségűnek van elismerve a világpiaczon: azonban — noha kivitele a 300 000 métermázsát is elérte — közvetlen exportja a vámkülföldre aránylag nem nagy, hanem annak túlnyomó részét, 70—80%-át Ausztria s nevezetesen a bécsi központi tojáspiac közvetíti.

Az exportállamok sorában Magyarország után következne Franciaország, és Olaszország, melyek évenként körülbelül 500, illetőleg 360 millió darab tojásfölösleggel rendelkeznek, ámbár Olaszország kivitele saját belfogyasztásának emelkedése következtében az utóbbi időben apadni kezd, ezek után Dánia, melynek évi fölöslege mintegy 12 millióra tehető.

Franciaország évi tojásexportja körülbelül 300 000, Olaszországé kb. 250 000 mm.-ra rug, legnagyobb része Angliába megy, azonkívül Németországba, Belgiumba, Svájcba. Az északamerikai Egyesült-államok, noha baromfiállományuk a legnagyobb az egész világon s azt 80 millió darabra, tojástermésüket pedig 5½ milliárd darabra becsülik, e téren legalább eddigelé még nem jelentkezett versenytársnak, mert óriási termelését majdnem egészen önmaga fogyasztja el, úgy, hogy ott a lakosság évi fogyasztása fejenként 90 - 100 darabra rug.

Hazánk és a többi nevezetesebb államok baromfi állománya, tojástermelése és fogyasztása körülbelül a következő mennyiségekre tehető:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

	Baromfi állomány	Tojáster- melés	Tojás fo- gyasztás	Tojás fölösleg	Hiány
	m i l l i ó d a r a b o k b a n				
Magyarország	30	2 400	1 800	600	—
Oroszország	57	4 000	1 800	2 200	—
Franciaország	50	3 500	3 000	500	—
Németország	45	3 200	3 800	—	600
Anglia	30	2 100	3 236	—	1 136
Olaszország	25	1 800	1 440	360	—
Belgium	4,5	320	420	—	100
Dánia	4	280	160	120	—
Északamerikai Egyesült-Államok	80	5 600	5 600	—	—
Kanada	10	700	450	250	—

A legfontosabb importáló és fogyasztó ország tojásra nézve Anglia, a londoni piac a nemzetközi tojáskereskedelemre nézve mérvadó; ez szabja meg a világpiaczi árakat. Anglia évenkénti

termelési hiánya, illetőleg importszükséglete 1·2 – 1·5 milliárd drb. tojásra rug. Az angol kereskedők a magyar tojásimportot évenként 80—10·000 angol mázsára becsülik. Németország Anglia után a legnagyobb importáló állam; összes tojáshehozatala 1895-ben kerek számmal 873·000 métermázsára rugott 60 – 70 millió márka értékben. Ebben résztvett Ausztria-Magyarország 680·820 és Hamburgba szállított 63·442, összesen 744·262 métermázsával. Hasonlóképpen a kis Belgium nemcsak import hanem export-állam, mely igen élénk közvetítő kereskedelmet folytat tojással. Még Svájc emlithető meg, mint nevezetesebb import ország, melynek évi tojásbehozatala 75—80·000 métermázsára tehető.

Egyik legfontosabb tojástermelő és exportáló terület maga Ausztria és Magyarország; Ausztria ezenkívül jelentékeny importáló és a behozott tojásmennyiségekkel igen virágzó közvetítő kereskedelmet üző ország, melynek bécsi piacza és bécsi áru („Wiener Marken“) a londoni mérvadó vásáron legnagyobb kedveltségnek, kitünő hírnévnek és jobb áraknak örvendenek. A különbség hazánk és Ausztria közt e tekintetbe ekként foglalható össze:

Nagyország tojást exportált és belszükségletét is saját termeléséből fogyasztja; tojásbehozatala jelentéktelen, mert 1885-ben csak 5·500, 1896-ban 7·147 métermázsát tett ki, azonban tojás-kivitelét a vámkülföldre csak csekély részben, amint alább látni fogjuk, csupán 20—30% birja közvetlenül eszközölni, míg 70—80%-át Ausztria közvetíti, amennyiben a magyarországi tojás-kivitelnek ezt a nagyobb részét a bécsi piacz ragadta magához kitünő berendezéseivel és most már évek során át megállapított jeles hírnevével. Ellenben Ausztria nemcsak maga is jelentékeny termelő, kiváltképen Galiczia, Stájerország, Alsó- és Felső-Ausztria és a tojásexportot nemcsak ezen országai termelésének fölöslegével látja el, hanem magához ragadta és közvetíti Magyarország kivitelének túlnyomóan nagyobb részét és azonkívül a vámkülföldről is, Oroszország tojásexportja egy jelentékeny részének közvetítése utján, táplálja exportját. A közös vámterületre szánt, s külföldről behozott s már a 400·000 métermázsát meghaladó tojásmennyiséget tehát majdnem egészen kizárólag Ausztria fogadja be, dolgozza föl és visszi ismét ki. A galicziai és az osztrák határhoz közel fekvő oroszországi nagy tojástermelő vi-

dékek kivitelének központja Podwoloczyška (Galicziában), míg Bécs az exportjához szükséges tojásmennyiségeket úgyszólván kizárólag Magyarországból szerzi be. S miután Ausztria egyéb részei alig fogyasztanak magyar tojást tekintélyes mennyiségben, az Ausztriába szállított magyar tojás túlnyomólag Bécsbe megy, ott pedig nem a bécsi helyi fogyasztás számára valók volnának. *A bécsi piac ilyképen évenként körülbelül 67 millió frtnyi értékű magyarországi tojásnak kivitelét a vámkülföldre közvetíti, melyet hazánkban olcsó pénzen vásárol össze, és a vámkülföldre igen jó árakon ad el, a londoni piacon nem ritkán 15—20 darabja is időnkint 1 frtnyi áron, még a meszes tojás 32—34, vagy 28—30 darabját is időnkint 1 frton értékesíti, ily módon a magyar termékkel igen szép nyereségre tesz szert.*

Igen fontos közgazdasági érdekünk fűződik tehát ahhoz, hogy *a magyar tojáskivitel Budapesten központosították és a vámkülföldre közvetlenül innen, vagyis a bécsi piac elkerülésével történjék.* Ma annyira kezdetlegesek tojáskiviteli üzletünk viszonyai, hogy a közvetlenül Magyarországból bécsi jelzés (Wiener Marke) nélkül vámkülföldre érkező tojás szállítmányokat kitünő minőségük daczára ott kevésbé értékeseknek tekintik. Igaz, hogy tojáskivitelünknek ezen átalakítása jeles szakértelmet, nagy tájékozottságot és jelentékeny forgalmi tőkét is igényel.

Azonban a fentebbiekben tán sikerült kimutatni, hogy mennyire fontos, mily roppant terjedelmű és világpiaczi jelentőségű és mily jövedelmező ez az üzletág, mely biztosan és jól jövedelmez, és ezenkívül még folytonos fellendülésben van, s eszerint megérdemelné, hogy derék vállalkozó kereskedőink azzal behatóbban foglalkozzanak és — esetleg társulás útján — nagyobb szabásu akciót indítsanak meg, mely a hazai gazdákra nézve is igen üdvössé válhatik.

Közli: Hreblay Emil.

Az állandó gazdasági tudósítókról.

Az állandó gazdasági tudósítók igen fontos szolgálatot tesznek az országnak, a mennyiben tőlük értesül a földmivelésügyi miniszter útján rövid időközökben az érdeklődő közönség a gazdasági állapotokról.

»Minden állandó gazdasági tudósító egy járás, községcsoport vagy nagyobb város területének mezőgazdasági állapotáról, terméskilátásairól, illetve terméseredményeiről küld tudósításokat« a földmivelésügyi miniszteriumba, hol a begyűlt anyagot feldolgozva, a »Földmivelési Értesítő«-be teszik közzé.

»Ezen mezőgazdasági tudósításokat, az évnek mezőgazdaságilag kevésbé jelentékeny részében, november, december, január, február, márczius, ápril hónapokban, havonként egyszer: minden hó utolsó napján kell postára adni. Ki kell terjeszkednie a tudósításnak a folyamatban levő gazdasági munkálatokra: szántásra, vetésre, a vetések állására, az ezekre befolyást gyakorló tényezőkre, különösen az időjárásra; arra, hogy minő hatást gyakorolt a téli évszak az őszi vetésekre; továbbá gyümölcsösök és szőlők állapotára, a földmiveléssel foglalkozó nép munkás viszonyaira s egyáltalában a gazdasági állapotot befolyásoló fontosabb jelenségekre.«

»Májustól kezdve, egész októberig, a tudósításokat havonként háromszor, minden hó 10—20—30-án kell beküldeni, október hónapban pedig kétszer: 15-én és 31-én. E jelentésekben különösen meg kell emlékezni a már fejlődő növényzetről, — a fontosabb terményeket illetőleg megjegyzések teendők. Május tiztől, mikor a kalászosok fejlődése rendszerint annyira előhaladt, hogy a várható termésre vonatkozólag már becslések is eszközölhetők, a katasztrális holdanként várható átlagos termést is jelezni kell, még pedig oly módon, hogy a legfontosabb hat terménynem (buza, rozs, árpa, zab, tengeri, burgonya) vetéseinek a tudósítás idején való állását tekintve, a tudósítási körzet egész területén becslés útján meg kell állapítani, hogyha tovább is normális időjárás marad: átlagosan körülbelől hány metermázsa termést lehet várni egy-egy kataszteri holdról?«

»Ezen rendes időközi jelentéseken kívül mindannyiszor *külön tudósítást* kell beküldeni, valahányszor oly jelenség fordul elő, mely a mezőgazdasági viszonyokat rendkívüli módon befolyásolná. Ilyenek pl. ha tartós szárazság után eső áll be, vagy vihar, jégverés pusztít stb. stb. Ha rendkívüli természeti jelenség okozta kár oly nagy volna, hogy a várható termés-átlagot feltűnően megváltoztatná, vagy egyáltalán igen jelentékeny hatást gyakorolna a mezőgazdasági állapotra, akkor e tényről az írásos jelentést megelőzőleg *távirati úton* is lehetőleg azonnal *külön jelentést kell tenni.*«

Ezeken felül augusztus 10-én egy, október 25-én két táblázatos jelentést kell tenni a terméseredményekről, januárban egyet a napszámberviszonyokról, szakmáymunkákról és természetesen felelni kell még a földmivelésügyi miniszternek egy-egy külön leküldött kérdésére is pontosan és részletesen.

Főbb vonásokban a fent elmondottakban van meghatározva az állandó gazdasági tudósítók elég nagy kötelessége a földművelésügyi miniszter által számukra 1898-ban kiadott »Utmutató« ban.

Világosan látható ezekből, ha a rendkívüli tudósítások, külön kérdésekre adandó feleletek, távirati jelentések együttes számát évenként átlag csak tizenháromra tesszük is: minden állandó gazdasági tudósító, a rendes jelentésekkel együtt, — esztendőnként összesen mintegy *negyven* tudósítást kell beküldjön a földművelésügyi miniszternek.

Ezen tudósítások lelkiismeretes összeállítása nem kevés fáradságot, idővesztést és anyagi áldozatokat is igényel a tudósítók részéről. Ugyanis a tudósításokat *helyszíni szemlék*, több község intelligens gazdáival való *gyakori levelezgetés* alapján állíthatja össze az állandó gazdasági tudósító, a mi mind pénzébe kerül. Ott a hol az állandó gazdasági tudósító lakhelyén nincs posta, ilyen hely pedig nagyon sok van, csaknem minden egyes jelentést fogadott küldöncztől kell postára küldeni, — mi kiadással jár; a hol pedig a távirdai állomás nem egy helységbe van az utolsó postával, pedig ilyen eset is elég van, ott e körülmény az állandó gazdasági tudósító kiadásait még fokozza. És az e nemű kiadások meglehetősen összegecskét tesznek ki, ha meggondoljuk, hogy a legnagyobb mezőgazdasági munkálatok idején kell leginkább postára és távirdára küldözgetni, a mikor a munkásnak igen nagy értéke és nagy bére szokott lenni.

A gyakori és több emberrel való levelezgetéseknél, postára és távirdára küldözgetéseknél még sokkal többbe kerül a községek beutaztatása, mi szintén nagy munkaidőkben gyakrabban kell hogy történjék, a mikor igen természetesen a fuvar is drága.

Ezen soknemű kiadással, idővesztéssel, gondtal járó tisztességre *fizetés nélkül vannak megbizva az állandó gazdasági tudósítók*. Fáradozásuk némi elismerésül igaz ugyan, hogy díjtalanul kapják földmvelési minisztertől a »Földmvelési Értesítő«-t, »Néplap«-ot, egy gazdasági folyóiratot (az erdélyiek épen az »Erdélyi Gazdát«) s még egy-egy könyvet; de ezekkel az állandó gazdasági tudósítók munkája csak picinyke részben is alig van díjazva!

A mint folyó év tavaszán a földmvelésügyi miniszternek egy interpellációra adott válaszából, mit a tisztelt ház igen nagy többséggel vett tudomásul — kitünik: az állandó gazdasági tudósítók az egész országban, megbizásuk nagy horderejének tudatában, lelkiismeretes pontossággal, hiven teljesítik kötelességeiket. Épen ezért megérdemelnék kiadásaikra való tekintettel, hogy az eddig díjtalanul kapott lapok, további megküldése mellett, évenként bizonyos összegű *utazási átalányt*, a hol posta és távirda nincs, *küldöncztartási díjat* és *munkadíjat* kapjanak.

Szükséges lenne e díjazás már azért is, mert ez elősegítené a gazdasági tudósításoknak a valóságnak mindig hajtandó. Már pedig ez a jelenlegi helyzetben és szervezet mellett, a legnagyobb lelkiismerettel is, nemcsak a fizetés nélküliség de a tudósítási csoportok tulságos nagysága miatt is gyakran teljes lehetetlen!

Nézzük meg csak, mekkora területekről kell összeállítani az állandó gazdasági tudósítónak az ő jelentéseit?

Az említett »Útmutató«-ban közzé tett névsorból pontosan kiszámítva az egész országban van összesen 914 állandó gazdasági tudósító. Ezekből szabad királyi-, rendezett tanács- és törvényhatósági joggal felruházott 56 városra esik 58 tudósító; az ország 63 vármegyéjének 413 szolgabírói járá-

sára 856 tudósító. Tehát, a városok állandó gazdasági tudósítóinak tudósítási területe nem nagy; de annál nagyobb a többié; mert a mint láthatjuk egy szolgabírói járás területére átlag csak két tudósító jut. Egy állandó gazdasági tudósítónak tudósítási csoportja tehát átlag egy fél szolgabírói járás területére terjed ki, mi tulságosan sok községből áll. A tulságosan sok községet pedig a legjobb akarat mellett se útzhatja be a tudósító minden egyes jelentése megtételekor nemcsak azért, hogy nincs útzási átaláyna; de épen a terület nagysága, a községek szétszórtsága miatt is. Már pedig a jelentések megtétele előtti útzásokra s így a közvetlen szemléletből nyert tapasztalatokra mulhatlanul szükség lévén, valamiképen segíteni kellene a bajon.

Nézetem szerint segíteni lehetne e bajon, ha nem szolgabírói járásonként; de *körjegyzői csoportonként bizatnának meg az állandó gazdasági tudósítók tudósítási tisztjök teljesítésével*, természetesen ez új rendezés mellett is a városok külön-külön tudósítói megmaradnának. Ekkor a tudósítási körzetek megkissebbedvén, könnyebben belehetne útzgatni, miből következnek, hogy a gazdasági állapotokról beküldött tudósítások kivétel nélkül mindig homálytalan tükörei lehetnének az ország gazdasági képének. Minden bizonnyal erre törekedik a földmivelésügyi Minister is. Nem lehet haboznia hát az áldozatok meghozatalában.

A mint az állam pénzügyi helyzete engedi, azonnal útzási, küldöncztartási és munka *díjazás*-ban kellene részeltetni a körjegyzői csoportonként lehetőleg legközelebbből újra szervezendő állandó gazdasági tudósítókat.

Díjazás mellett, az ellenőrzést is jogosan életbe lehetne léptetni; mert ez esetben megkívánható lenne, hogy a községi bírónál e célra nyitott naplókba a hónaponként előre meghatározott számban kötelességszerüen végzett látogatást

minden egyes alkalommal sajátkezüleg jegyezzék be a tudósítók. E naplók felülvizsgálás végett időnként az alispáni hivatalok útján felterjesztethetnének az illetékes Miniszterhez.

Ezen tervszerinti új rendezés igaz ugyan, hogy a központba is a mostaninál több munkaerőt kívánna és az állam kiadásait szaporitaná; de e kiadások az idők folytán erkölcsi értékben sokszorosan megtérülnének.

Gegesi Kiss Ferencz.

Kalászkok az állattenyésztés teréről.

(Gyűjti és közrebocsátja: Argus.)

Bár magam is, mint annyi más, feltétlenül *magyar* kívánok lenni és maradni szívbem, lélekben, gondolatban és cselekedetben egyaránt, nem vetettem meg soha, nem vetem meg ma sem a más nemzetek gazdasági, vagy egyéb életében megnyilatkozó elméleti, vagy gyakorlati jelenségeket s különösen méltányolni tudtam mindég és nagyra becsülöm ma a *közérdekben hasznos* publikációkat, kerültek légyen azok nyilvánosságra akár halálos ellenségeinktől is. Méltóztassanak e lapok t. olvasói ennek be tudni, hogy mostantól kezdve a t. szerkesztőség engedelmével, időhöz és térhez nem kötve, s kiváltképen az általános és részletes állattenyésztés köréből, mindennemű külföldi közlemények nyomán rövid ismertetések hozok, bírálatalig is hozzászólván a tárgyhoz, s igyekeztvén a mondandókat hazai viszonyainkhoz mérten értékesíteni.

*

1. A *sertésvész* elleni küzdelemben (mely sajnos, nálunk is megint rendkívül aktuálissá lett, mióta — az ojtások daczára — ismét terjedőben van,) kitünő sikert ért el egy amerikai gazda a következő szerrel: fa-szénpor 1 rész, kénvirág 1 r., fekete anti monium 1 r.; kénsavas natrium 1 r., ketted szénsavas natrium — chlornatrium — alkénes savas natrium 2—2 rész.

A por alakban jól elkevert ezen szerek ivósban adattak a 100 főből álló, részben már beteg, részben gyanus sertéseknek, és pedig egyre-egyre és naponta kétszer egy-egy teás csészényi. A hatás feltűnő volt; egy hét keretén belül a betegek gyógyul-

tak s elhullás nem történt, holott az állományt környező fél mértföldnyi távolságban két helyen is erősen pusztultak az eként nem kezelt sertések.

Az itt szóba hozott szer körülbelül olyan összetételű, a milyenek a hazánkban is ösmeretes u. n. „sertés porok“ szoktak lenni. mindazáltal érdemesnek tartottam a felemlítésre, mert nem kisebb tekintély ajánlta azt annak idején általános használatra, mint az „United States Bureau of Animal Industry.“ (Breed. Gaz. 1898. Nr. 19.)

2. *Czukorkéreggel bevont vaj.* Angliában a legtöbb csemegekereskedésben vajgömböket árusítanak, melyek — miként némely konservált gyümölcs — czukorkéreggel vannak bevonva. Ezen „fényezett vaj“ néven árusított tejkészítményt úgy állítják elő, hogy a vajat lehető tökéletesen vitzelenítik, golyókba alakítják s jégsekrényben megfagyasztják. Sűrű, meleg czukorszörpöt készítenek; aztán oly módon, a mint gyümölcs kandirozásra szokás s evvel a fagyas vajgolyókat finom ecset segítségével bemázolják. A cél az, hogy tetszetősebb legyen a vaj, de egyszersmind, hogy hosszasabban megálljon megromlás nélkül. (The Farmer etc. 1898.)

3. *Korán érés.* Hogy valamely állat hamarább vagy később éri el érettségének bizonyos fokát, az közönségesen vele születet és illetőleg fajtatulajdonság, de azt mesterségesen is elősegíteni és fejleszteni lehet.

Sertésekre nézve kedvez a korán érésnek 1. ha a malaczkokat legalább 3 hónapig szoptatják; 2. ha a koczák és malaczkok sok mozgást végeznek; 3. ha a malaczkok naponta sokszor (5—6-szor) kapnak enni; 4. ha a malaczkok első eleségét áztatott kukoricza képezi; 5. ha a koczákat már 8 hónapos korukban felhátatják, és pedig más-más kannal; 6. ha a következő generációban oda törekszenek, hogy a koczák már féléves korukban megvemhersedjenek; 7. ha a hasas koczáknak jó és erőteljes eleséget, pl. kukoricza és árpa darát, főzött burgonyát nyujtanak.

Hogy az ilyen korán érésre való törekvés — ha tulságba vitetik — megboszulja magát, arra példa az angol és amerikai tenyésztő egy némely tultenyésztett, kényes fajta sertése. Hazai viszonyaink között, hogy pl. a mangaliczára ráférne egy kis

korábban való érés, az bizonyos, de ebben óvatosságnak kell lenni, mert a későbbi érés edzettebb szervezettel jár. (Zeitschrift d. Landw. 1898.)

4. *A vas rozsdája és a tej.* Általánosan ismeretes, hogy a tej egyike a legkényesebb anyagoknak, a mennyiben igen könnyen romlik az által, hogy környezetéből kiváltképen különféle izt és szagot könnyedén felvesz. Nem képez kivételt e tekintetben a tejes edény rozsdája sem, a mint ezt egy erre vonatkozó észlelet s ezt követő kísérlet-sorozat bizonyítja.

Nagymértékben rozsdás edényben 2 napig állott tej egy-literében 10–10, öt napig állottban pedig 140 milligramm vas-tartalom találtatott és emellett a tej oly undorító fagygyu izü volt, hogy élvezni nem lehetett, sőt a belőle készített vaj is hasonló rossz szagot és izt vett fel. Ebből természetesen az a tanulság, hogy rozsdás edények használatától czélszerü őrizked-nünk. (Ill. L. Z. 1898. 37.)

5. *Az ivóvíz hőfoka és a tejhozam.* Az amerikai wisconsini kísérleti állomáson 9 hétre terjedő kísérletet tettek 3–3 tehemen olyformán, hogy az egyik csoport (3 drbból álló) tehének 0 C. fokú, a másikkak pedig 21 C. fokú ivóvizet nyujtottak naponta egyszer. Egyébképen az állatokat tökéletesen egyformán kezelték és etették. Kaptak ugyanis fejenként és napjára 5 font korpát, keverve 2 font zabdarával és 6 font szénát, emellett annyi kukoricza szárát szecskázva, a mennyit az állatok el tudtak fogyasztani. Az eredmény a következő volt. 1. A melegebb vízzel itatott állatok naponta és átlag 1 font tejjel többet adtak, mint a 0 fokú vízzel itatottak. 2. Fejenként és naponta fogyasztottak a melegebb vízből 73, a hidegebből 63 fontot, az elsőből tehát 10 fonttal többet. 3. Melegebb vizet ivók több takarmányt vettek fel, névszerint fejenként és naponta 0.74 fonttal többet. 4. A melegvíz ivók egy-egy font tejére 1.44 font, a hidegvíz ivókéra pedig 1.54 font száraz takarmányfogyasztás esett. Világos ebből, hogy egyebek között a víz hőfokának is van hatása a tejhozamra s körülbelül a rendes szoba és istálló hőmérsékletü ivóviz az, a mely ajánlatos a tejelő tehének számára.

6. *Nedves vagy száraz eloség jobb-e a sertésnek?* Már hazánkban Kőbányán megejtett régebbi kísérletek oda ütöttek

ki, hogy a szárazzal vegyes nedves dara etetés előnyösebb a sertés gyarapodására, mint akár a pusztán szárazon s illetőleg kizárólag nedvesen való etetés. Egy kísérlet, melyet a „Prakt. Landwirt“ szerint Németországban e kérdés kiderítésére hajtottak végre, szintén a szárazzal vegyes nedves etetés előnyét igazolja. A kísérlet a következő:

Hét-hét darabból álló 3 csoport disznónak nyújtottak fejé-
ként és napjára 1 font kukoriczát, $1\frac{1}{4}$ font árpadarát, 5 font
gőzölt burgonyát és 8 liter sovány tejet. És pedig az I. csoport
kapta az anyagokat 3-szor naponta szárazon, a takarmányok
után pedig a tejet ivósnak. A II. csoport moslék alakban kapta
a takarmányokat s reá ivósnak a tejet. A III. csoport végre
reggel szárazon, délben nedvesen és este megint szárazon kapta
az eleséget, másnap megfordítva s így tovább 30 napon keresz-
tül folyton forgatva. A sertéseket 10 naponként mázsálták s az
eredmény a következő volt:

<i>Napok.</i>	<i>Gyarapodás.</i>	<i>Bevétel.</i>
I. csoport (száraz eleség).		
7—16	84 font	
17—26	108 „	92.80 márka.
27— 6	98 „	
II. csoport (nedves eleség).		
7—16	70 font	
17—26	91 „	89.64 márka.
27— 6	91 „	
III. csoport (vegyes eleség).		
7—16	98 font	
17— 26	126 „	109.76 márka.
27— 6	119 „	

Mint hogy a kiadás mind a 3 csoportnál egyforma volt, mint látjuk, legjobban a vegyes eleség etetése fizette ki magát, vagyis a szárazzal váltogatott nedves takarmányozás bizonyult legjövödelmezőbbnek.

7. Az orrkarika behuzásának legegyszerűbb módja. Isme-
retes, hogy gyakran valóságos élet-halálharcz folyik állat és
ember között akkor, mikor pl. a szilajabb és már idősebb biká-
nak orrsövényébe vaskarikát teszünk, hogy annál fogva aztán

könnyebben fékezhessük az állatot. Ez élet-halálharczot kerülendő, sokan — igen helyesen — már az elválasztott borju orrsövényébe behúzzák a gyűrűt, mely műtét az ilyen fiatalabb, gyengébb állatnál nagyobb nehézségbe tényleg nem ütközik, de még se foly le egészen simán, mert szarvak még nincsenek, a melyeknél fogva az állat fejét a műtéthez rögzíteni lehetne, vagyha öregebb borjunál vannak már elég nagy szarvak, azok pl. nyugoti fajtánál oly gyengén állanak a szarvcsapokon, hogy a szarvtörés alig kerülhető ki.

Egy német gazdasági felügyelő, mint az „Ill. L. Z.“ f. évi 37. számában írja, minden körülményesebb eljárással szakítva, a következő egyszerű módon huzza be a karikát az állat orrsövényébe. Az állásában lekötött bika orrsövényét egy orrcsiptető fogóval — melyet vezetésre is szokás használni — megfogatja s ennél fogva az állat fejét előre és oldalra huzatja. A huzás következtében megfeszült és elvékonyodott orrsövénybe aztán a karikát beszurja, bezárja s a fogót leveszi. Így az egész műtét-hez egy ember segítsége elég s a manipuláció 3 percznél többet nem vesz igénybe.

8. *Hogyan öröklődik lovaknál a szín* Bár jó a ló ha jó, akár milyen színű is, bizonyos az, hogy vannak általánosan kedvelt és jobban fizetett s vannak ellenkező ló-színek, a szín öröklődése tehát kell, hogy a tenyésztőt érdekelje. Wilckens tanár észleletei szerint 1000 egyforma színű telivér párzása után 856 esetben öröklök a csikók ugyanazt a színt. Különböző színű apától és anyától eredő csikók szín dolgában 437-szer az apjukra, 508-szor az anyukra ütöttek 1000 eset közül, a többi 55 más színű lett. A tiszta színek közül leggyakrabban (1000 eset közül 976-szor) a sárga szín öröklődik. Különböző színű párzások esetén leggyakrabban a pej szín öröklődik, legritkábban pedig a fekete, úgy, hogy ez utobbi párzás 1000 esetében fekete csödöröktől csak 116, fekete kanczáktól csak 92 fekete csikó származott. Érdekes, hogy az arabs lovak különböző színben párosítva 1000 eset közül 313-szor az apjukra, 566-szor az anyjukra ütöttek szín dolgában, s 121-szer lettek más színűek. Ezen fajta lónál leggyakrabban a szürke szín öröklődik, utána következik gyakoriságban a pej szín. Körülbelül bizonyosra vehető ebből ha

több nem, anynyi, hogy a sárga szín a leggyakrabban, legkönnyebben, a fekete pedig a legritkábban legnehezebben öröklődik. (Rev. f. Thierkunde.)

9. *Tojás konzerválás.* A szászországi gazdasági kamara múlt évben pályázatot hirdetett a tojás konzerválás legjobb módjára. Ezen pályázat eredménye, az idén, a következőket derítette ki: A pályázók mind, eddig is már ösmeretes szerekekkel és eljárásokkal próbálkoztak. Némileg új eljárás a tojásoknak a timár műhelyből kikerült, száraz, meszes borju szőr közötti eltartása, mely igen jónak bizonyult. Hibája ennek, hogy általános elterjedt használata — mivel ily szőrhez jutni nem könnyen lehet — alig remélhető. Jól bevált a tojásoknak vizüveg és viz keverékében való eltartása. Ennek azonban az a hibája, hogy az így kezelt tojások főzéskor megrepedeznek. Ezt állítólag avval lehet megakadályozni, hogy az ember főzés előtt a tojást túvel megfurja. Jónak találtatott a régen és általánosan ismeretes mésztejben való konzerválás is, habár e versenyben is kitűnt az a közönségesen ismeretes tény, hogy a meszes tojás, héjában főzve, nem valami kellemes ízű.

A viz üveget és vizet különféle arányban vették igénybe; legjobbnak bizonyult $\frac{1}{8}$ -ad liter vizüveget (Wasserglas) $2\frac{1}{2}$ liter forralt vízzel keverve használni, a mész vizet pedig mindig frissen készíteni s tulhigan nem használni.

10. *Ragadós száj- és körömfálás.* Ez a betegség tudvalevőleg egyike azoknak a kóroknak, amelyeknek természetével nem vagyunk tisztában s amelyekkel szemben küzdelmünk is vajmi tökéletlen. Németországban a csász. egészségügyi hivatal e betegségnek tanulmányozásával az ország állatorvosait megbizván, ezeknek erre vonatkozó jelentéseiből a következő feljegyzésre méltó adatok emelhetők ki:

A fertőző anyagot — mely biztosan még ma sem ismeretes — terjesztik, 1. az ezen betegségben szenvedő állatok; 2. állatok, melyek e kóron keresztül mentek, de melyeken még fertőző anyag tapad; 3. közvetítik minden nemü egészséges állatok, ha fertőző anyaggal érintkeztek, és pedig kérődzőken kívül lovak, sertések, kutyák, macskák, házi nyulak, patkányok, egerek, szárnyasok sőt vad állatok is; 4. közvetítik állati nyerstermékek

s ürülékek, melyek vészes állattól erednek; 5. széthurczolják emberek csizmaikon, ruhájukon, meztelen testrészeiken; 6. közvetítik az állatok tartózkodási helyei berendezéseikkel, a takarmányok, az alom stb.

A járvány terjedésére alkalmat szolgáltatnak 1. az állatkereskedelem és forgalom, különösen pedig a nagyobb közbúváhidak és vásári góczpontok; 2. a közös legelők, közös itatók, hajtó utak, korcsmai állatszállások, állatkereskedők istállói stb. 3. beteg állatoknak vészmentes községen, egészséges állatoknak vészes községen való áthajtása; 4. vészes helyekről való emberek közlekedése vészmentes helyekkel s emberekkel és megfordítva; 5. vészes tehenészetek nyers, vagy nem tökéletesen forralt tejének forgalomba bocsátása; 6. trágya halmok, trágya gödrök, melyek közös közlekedési utak mentén létesíttetnek; 7. vészes istállók, tárgyak, vészes helyen forgott emberek tökéletlen fertőztelenítése s egyáltalán a nem fertőztelenítés; 8. a vész kitörésének a hatóságnál való be nem jelentése. A betegség kiütésének ezen eltitkolása egyik leggyakoribb és legfőbb oka annak, hogy a vész ellen kellő időben és elég sikeresen beavatkozni nem lehet.

A betegség természetesen gyakran külföldről hurczoltatik be valamely államba, a rendes vasúti s hajói forgalom révén, vagy aztán lábon hajtás s igen gyakran csempészés útján.

A betegség elleni küzdelemben eddig általában a következők bizonyultak szélszerűnek; 1. a vészes állomány egészséges állatainak kényszeroltása, hogy a baj gyorsabban lefolyjon; 2. vész idején a fertőzött állomány nyers teje forgalomba hozatalának betiltása; 3. vásároknak, vágóhidaknak, gyepmesteri telepeknek, állatkereskedők istállóinak, lábon hajtott, s illetőleg u. n. vándor nyájaknak állatorvosi felügyelet alá helyezése; 4. az állatvásároknak és házaló állatkereskedésnek idő- és alkalmoszerű betiltása.

Mint ezekből látjuk a németországi állatorvosok valami egészen újat nem mondanak, s addig, míg a betegség lényege s különösen a fertőző anyag mivolta teljesen ismeretessé nem lesz, igazán eredményes küzdelemről szó alig lehet; de a mon-

dottakból eléggé világos, hogy mily irányban s mi minden ellen kell a küzdelmet felvennünk — kivált óvakodás, védekezés formájában, -- hogy némi sikert felmutatni képesek legyünk.

IRODALMI SZEMLE.

Lapszemle. A „Köztelek“ 53. számában Pál M. az *árpa-termelést* írja le. Cikkéből felemlítjük azt, hogy hazai árpánk megérdemelné, hogy több gondozásban részesüljön, továbbá hogy az árpának géppel való vetése czélszerűbb, mint a kézi vetés s ajánlja a pajta vagy szin építését, a hosszú learatott sörárpat eltenni lehessen, hogy eső tovább ne érje.

Csitori P. *A takarmánykazlak lehütésére* nézve sok évi tapasztalata után azon egyszerű eljárást ajánlja, hogy a kazlakba azok hosszában $1\frac{1}{2}$ ölnyi magasságban légvezető csatornát rakjunk le. E csatorna készül három dorongból 2 öl hosszúságban, úgy néz ki, mintha 3 lajtorját össze szegeztünk volna. A csatornát meg kell tisztogatni a bele hullott takarmánytól. A kazal szélessége azonban ne legyen több 5 méternél. A csatorna bent hagyandó.

Szenes G. *A luczerna kaszálásról* azt írja, hogy nem mindig várandó be a luczerna virágzása, hanem mihelyt alulról kezdve sárgulni kezd, ha még nem is virágozik, le kell kaszálni a luczernát. Ő a géppel vágását elébe teszi a kézi kaszálásnak, mivel a gép a takarmányt jobban szétteríti s így az előbb beszáradt, tehát hamarabb is lesz behordható, minek az az előnye, hogy kevésbé van kitéve károsításnak — megázásnak — mintsem a tovább szárított luczerna.

Az 54. számban M. F. ugyancsak a *sörárpa* előállítását tárgyalja. Elmondja a sörárpa jó tulajdonságait s azután azt monoja, legjobb az árpának az a talaj, mely magyar holdankint egy hl, magot dőlés és sarjhajtás nélkül megbír s megnevel. Továbbá, sörárpanak szánt árpát ne használjunk védő növényül, mert az árpa megvörösödik. A cséplésre és osztályozásra (rostálásra) is nagy gondot kell fordítani.

A »Baromfiak« cz. mellékleten Hauer G. a *vándor tyukólat-növendékólat* és a *kotló-borítókat* mutatja be rajzban.

Egy ilyen tyukólatban elfér 20 darab törzs, illetve 400 darab csirke s a gondozónak is van benne egy kis fülkéje.

Az öl magassága	2 — meter
» szélessége	1·6 »
» mélysége	3·2 »
fészkek magassága	0·35 »
» szélessége	0·40 »

fészkek mélysége	0.37 meter
ajtó szélessége	0.70 »
első kerekek magassága	0.50 »
hátsó » »	0.70 »

Az 55. számban Merza M. számadatokkal bizonyítja a *tarló alászántásának hasznát*. Ugyanis az a föld, mely tarló törésben részesült, holdankint 13 zsákkal adott többet, mint az, mely tarlóba került; ennek pénzértékét czikkiró 14 frt 75 kr. teszi; ebből leszámítva a tarló törés költségét 2 frt m. holdankint, az eképp nevelhető tiszta jövedelem még mindig igen tetemes (12 frt 75 kr).

Ezután közölve van egészterjedelmében Péterffy J. pályakoszoruzott műve: *A kiscgazda trágyatelepe* s okszerű trágyakezelése; illusztrálva a szükséges rajzokkal.

A 56. számban Monostori K. *A bikák igáztatásáról* szól. Azt írja, hogy a nyugoti bikák nállunk is igázhatók volnának, csak be kell őket tanítani s a major körül kisebb munkára fel lehet őket czélszerűen használni.

Az 57. számban *A jégverések utó bajai* cz. alatt Leitner S. azt ajánlja, kivált a kiscgazdák érdekében, hogy addig is, míg az egyetlen czélhoz vezető kötelező állami jégbiztosítás ideje megjönne, a kormánynak kellene valami úton-módon gondoskodni arról, hogy nagyobb terjedelmű jégverés esetén a kárbecsléseket saját közgegeivel ellenőriztesse s ha ezen közgegek csakugyan visszaélésekről győződnének meg, úgy joguk volna egy-egy egész községre nézve együttes teherviselés mellett birói szemlét kérni.

Ezen intézkedés mellett talán ismét visszatérne a kiscgazdába a bizalom és sok kiscgazda volna a tönkrejutástól megmenthető.

Dr. Győri István a *cseresznyepálinka készítését* írja le.

Az „állategészségügyi” rovatban egy rövid szakszerű cikket találunk a *sertésvész, sertéskolera és sertésorbáncz* ellen.

Sertésvész ellen sokszor szerencsésen védekezhetünk azzal, ha idegen állatokat nem szerzünk be, szóval a befertőzéstől óvjuk az állományt.

Ha a betegség már mutatkozik, akkor az egészségeseket egészen el kell különíteni más tiszta helyre áthajtani. A vérsavóval való védőoltás is igen jó szolgálatot tehet a védekezés közben.

A sertésorbáncz ellen a Posteur-téle védőoltás bizonyult hasznosnak. Ezt is akkor kell igénybe venni, ha az orbáncz már tényleg fellépett a falkában. A védőoltás nyújtotta immunitás hosszabb ideig tart, illetőleg az egyszer beoltott malacok rendszerint állandóan immunisak maradnak a betegséggel szemben.

A sertésvész elleni savójtás kizárólag ezen baj ellen használ s így alkalmazása csak ott van helyén, a hol tényleg már sertéskolerás vagy sertésvész megbetegedések mutatkoznak. Ezt mielőbb kell alkalmazni.

Az 58. számban Both Lászlótól jelent meg egy cikk *Takar. mányrépa vermelési kísérletek* cím alatt. Czikkiró elmondja tapasztalása után, hogy a répa, ; ha fonyadt s hibás — veremben is felszeletelve, törekekkel rétegezve — 20 cm. vastagon rakatik a répa s 29 cm. a törek — igen jól eltartható, vagy a *zsombolyai* eljárás szerint is. A vermetek 2 m. széles s 2 m. mélyre készítettete:

Az 59. számban Horváth L. *Keresztezés nyugoti- és magyar fajta közt* cím alatt azt írja, hogy a magyar tehénnek szimmenthali bikával való keresztezéséből származott tinókból igen jó jármos ökrök kerültek ki s elég szívósak az idő viszontagságaival szemben. A tehenek tejelési képessége közepes s kimustrálva jól hiznak.

Szabó J. *A nyúlzapuka, mint zöldtrágyáról* azt írja, hogy futó homokon homoki bükkönnyel együttesen megpróbálta s be vált, de kevésbé oly jól, mint a *homoki bükköny*; mely után a termés (rozs) csaknem háromszorosan volt a trágyázatlan területtel szemben. Ugyanis, homoki bükköny után termett 8 q. 10 kiló, nyúlzapuka után 4 q. 35 kg., a trágyázatlan adott 3 q. 21 kg.-ot.

A 61. számban Berger H. Lajos tollából jelent meg egy szakavatott cikk, czime: »*A kendertermelés körében szerzett tapasztalatok.*« Ebben elmondja czikkiró, hogy kis gazdának jobb a kendert nyúni, nagy gazdaságokban pedig ajánlja annak aratását. Az osztályozásra súlyt kell fektetni, mert ez által nemcsak egyöntetűbb, de gazdaságilag jövedelmezőbb anyagot is kapunk. Osztályozás után fonnasztani kell 24—48 óráig. E végből a napon ki kell teregetni s azután keverni s kúpokba rakni. A kenderszálak végét 10—15 cm.-rn le kell vágni, nemkülönben az aratott kendernek gyökerét is. A lelevelezés csak nedves időben maradjon el.

A korótermés kat. holdanként 20—60 q-ra tehető. Mászáját 2 frttal számítva, a nyers jövedelem 40—120 frtra tehető. Áztatás után a kender 20—25%-ot vesz súlyából. Fontos dolog alkalmas kenderáztatókról gondoskodni, mert a sárban való áztatás kárral jár.

Sztankovics I. ismerteti Ihász L. *hathalmi magyar gulyáját.*

Réti J.-tól ily című cikk jelent meg: *A műtrőgyákat közvetlen szórjuk-e fel a talajra, vagy az istállótrágyához adjuk?* Czikkiró a mellett szól, hogy előnyösebb a műtrőgyákat istállótrágyával együttesen alkalmazni, vagy trágyázott zabos bükköny, kapás növények vagy lóhere után.

A m.-óvári növénytermelési kísérleti állomás jelentéseiből az tűnik ki, hogy a műtrágyák a magtermést 50—200 kg.-al fokozták.

A 62. számban Cserhái S. *A gabona megdülésének okairól* szólva, ajánlja a honi gabonából a keményebb száruaknak kiválasztását s ezekből produkáljuk a vetőmagnak valót. A magyar búza ugyanis vékony szalmája s így nagy hajlandósággal bír a megdülésre.

A repcze műtrágyázásáról azt olvassuk, hogy repcze alá igen sikeres 125—150 kg. szuperfoszfátot elszórni. Ezen kívül, ha a talaj istállótrágyát nem kapott volna, két ízben elszórandó 25—25 kg. chilisalétrom, t. i. vetés előtt és tavaszkor.

A mák cséplésére ajánlja V. P. a kézi tengerimorzsó gépet, melylyel gyors munkát lehet végezni s utána jó rostát kell használni a mag kitisztítása végett.

A »*Baromfiak*« című cikkében Fittler S. nagyon ajánlja szőlőkben is az iróbogár (*eumolpus vitis*, *tortrix*) stb. ellen a csirkék használatát, a melyek szorgalmasan itják nevezett kártékony állatokat.

A 64. számban Mezey Gy. az *Antraknózis* szőlőbetegségről értekezik terjedelmesen s ábrákkal is illusztrálja cikkét. E betegség fekete foltok alakjában jelentkezik. Ellen a beteg részek lemetzését s a tőkének két rész kén s 3 rész mészzporral való behintését ajánlja. Tavaszkor pedig újból 50%-os vasgáliczoldattal kell a tőkéket bekenni.

Az alábbi rovatban Kühne E. új Zehetmayr-féle *répafej-hámozó gépe* van bemutatva s egyuttal a czukorrépának régi fejelese s az új módszer szerint való hámozása van rajzban feltüntetve.

E gép használatának előnye az, hogy míg azelőtt 15—20%-a ment a répának hulladékba, most csak 5%-a s így holdanként 6—7 frttal nagyobb lenne a jövedelem. — Ara csak 10—20 frt.

A 65. számban Daróczy E. *Az elégtelen jégkártalanításról* szól; Károly R. pedig a bécsi cs. kir. magvizsgáló állomás működését s kísérleti telepét ismerteti.

Doringe a 65. számban »*A sertésvész és a beltenyésztés*« cím alatt a többi közt azt írja, hogy az ójtási kísérletek vegyi eredménye még mindig nem kielégítő. A sokféle ójtoanyag között még eddig legtöbb eredményt az állami intézetben előállított vérsavóval értek el.

Felhívja a gazdák figyelmét edzettebb állatok előállítására; a beltenyésztés folytán elpuhult szervezetnek vérkeverés, vérfelújítás általi edzettebbé tételére. Ajánlja a vérkeverést szerb sertésekkel. Ezeknél a sertésvész általi veszteség kisebb, mint a magyar mangaliczáknál. Ugyanis, míg a magyar sertéscsknél a veszteség 70—80

0%-ra megy, a szerb tenyészetekben csak 20—30%. A rokonytényésztés által a testnek szervi hibái, gyengeségei halmozódnak fel.

Igy szól továbbá, a legelők feltörése, a sertéseknek az erdők-ből kitiltása stb. mind magával hozza, hogy a sertés szervezete elpetyhül s az veszít edzettségéből.

A 66. számban Károly R. folytatja cikkét a bécsi cs. kir. magvizsgáló állomásról.

Hensch Á. a *cseléd tartás szervezetéről* ír. A hazánkban dívó cselédbéreket általában méltányosoknak tartja s azt mondja, a bérek emelése nélkül is lehet a cseléd tartást egészségesebb alapra fektetni, ha a cselédek megfelelő intézkedések által jobban a gazdaságunkhoz fűzzük s megélhetésükről, egyrészt szükségleteik előnyös beszerzéséről, másrészt kellő mellékkeresetről gondoskodunk. Ajánlja szegődményraktárt felállítani, házi iparként seprőkészítést, kosárfonást üzni s a cselédek korpótlékban, jutalékban s az elaggottakat nyugdíjban részesíteni.

A *burgonya eltartásáról* T. W. azt írja, hogy a vetőburgonyát legczélszerűbb 120—150 cm. széles kupaczkokba rakni (a föld színén) s azt szalmával legott befedni, így maradjon a kupacz 1 hétig, hogy a burgonya gőzölöghessen s azután fél láb föld takaróul, ellátni, ha az idő keményebbre fordul (okt. közén) a takaró réteg 1 lábnyira vastagítandó. A szeleteket nem függélyes, de rézsutos irányban kell alkalmazni a kupacz két végén.

A 67. számban Antal B. *Rétrágyázási kísérletet* foszfor, kali és nitrogennel. Ezen kísérlet jobb minőségű vályogtalajon eszközöltetett, részint egyenkint alkalmaztattak a nevezett műtrágyák, részint együttesen.

Legfeltűnőbb volt a *Thomássalakkal* megtrágyázott parcellának, de jelentékeny volt a chilisalétrom hatása is; a kettő közt a különbség abban állott, hogy az előbbi inkább a bükköny és herefélék fejlődésének kedvezett, az utóbbi pedig inkább a fűfélék növekedését mozdította elő.

A Thomássalak és Kainit a takarmány minőségét is javítják.

Tiszta jövedelmet azonban csak az a parcella szolgáltatott, mely egyedül Thomássalak trágyázásban részesült. Midőn mind a háromféle műtrágyát alkalmazták, a költség oly nagy volt, hogy a trágyázás veszteséggel járt.

Legczélszerűbb tehát csupán Thomássalakot használni fel a rétekre. Ebből adtak 1 hektárra (=1.5 kat. hold) 8 mázsát. A chilisalétromból 2 mázsát, a kainitból 6 mázsát.

A „*Mezőgazdasági Szemle*“ augusztusi füzetében Hensch Á. *A gazdasági főiskola kérdéséhez* szól alaposan. Ő sem tartja szükségesnek a gazdasági főiskola megalapítását, hanem ahelyett a

gazd. akadémiák szaporítását ajánlja s ott a hol lehet, szerves kapcsolását az akadémiának más főiskolákhoz.

Jattka F. igen érdekes *rozstermelési kísérletet* közöl a felvidékről. Ő többféle külföldi rozsfajtaival eszközölt összehasonlító kísérleteket s azt tapasztalta, hogy a külföldi rozsfajták is pár év alatt meghonosodtak, egy időben virágoztak a honi rozssal. Valamivel azonban magasabb termést adott s jobbqualitásúak voltak. Ugyanis a petkusi rozs 187 kiloval, az oroszországi 49 kiloval, a triumf 68 kiloval termett többet holdankint, mint a hazai rozs.

Az alábbi cikkben nagyon tanulságos adatokat találunk a *magyarbuza és terményeiről*, mely Maerker Jahrbuch der agricultur-chemischen Versuchstation Halle a S. II. 1896. jelentéséből van közölve.

A vizsgálaton u millenniumi kiállításra felküldött buza-minták szolgáltak.

A magyar buza *hektolitersulya* volt:

átlag . . .	77·8 kg.	A magyar buza hekt. sulya 3·6 kg.-al multa felül az idegen buzák hekt. sulyát.
maximum	79·9 »	
minimum	74·6 »	

Sikertartalmu volt:

átlag . . .	12·75 ⁰ / ₀	Idegen buzáké:
maximum . . .	16·06 ⁰ / ₀	11·96 ⁰ / ₀
minimum . . .	10·13 ⁰ / ₀	16·37 ⁰ / ₀
		10·69 ⁰ / ₀

A buza *rosttartalma* volt:

	magyar	külföldi
átlag . . .	2·58 ⁰ / ₀	3·05 ⁰ / ₀
maximum . . .	3·03 ⁰ / ₀	3·70 ⁰ / ₀
minimum . . .	2 15 ⁰ / ₀	2·37 ⁰ / ₀

Minél kisebb a rosttartalom, annál finomabb a buza héja és így annál több lisztet ad.

A magyar és külföldi buza lisztje is vegyelemezve lett. A lisztnek tudjuk legértékesebb része annak fehérje (siker) tartalma, minél több valamely lisztben a fehérje, annál jobb süteményt szolgáltat.

Fehérje találatott:

	a magyar	a külföldi buzában
átlag . . .	11·89 ⁰ / ₀	10·57 ⁰ / ₀
maximum . . .	14·63 ⁰ / ₀	13·00 ⁰ / ₀
minimum . . .	9·14 ⁰ / ₀	8·63 ⁰ / ₀

Bátran mondhatjuk tehát, hogy a magyar liszt minden tekintetben *kitünő* s csak némely orosz, amerikai s algériai buza mulja azt felül jóságában.

Rázsó J. *A drezdai gazdasági kiállításról* közöl igen érdekes dolgokat, melyből kitetszik az is, hogy mily nagyszerű Németországban a gazdák egyesülete s mily óriási pénzösszeg (13¹/₂ millió márka) áll rendelkezésükre.

A gabonafélék okszerű termelése czim alatt Cserháti J. folytatja az előbbi számokban megkezdett cikksorozatát. Tárgyalja a helyes vetőforgó előnyét a gabonára, főkép a buza és árpára. Schultz-Lupitz szerint a mélyen gyökérsző növények jó elő-növényei a sekélyen gyökerezőknek.

A trágyázásokat illetve, a tapasztalatoknak megfelelőleg istálló trágyát ne adjunk közvetlen a sörárpa alá, rozs és zab inkább eltűrik. Buza alá adva czélszerű, ha foszfortrágyáról is gondoskodunk.

Windisch R. *Az istállótrágya összetételéről és nitrogén hatásától* bocsájt közre hasznos tudnivalókat a hallei Évkönyvből.

E szerint az istállótrágyában a nitrogén *salétrom* alakjában általában csekély mennyiségben fordul elő.

Az istállótrágya nitrogénjét azonban a növények jobban értékesítették, mint a salétromét.

A salétromtrágyázás oly terméstöbbletet eredményezett, mely fele részben szemből és szalmából; az istállótrágya ellenben olyat, mely $\frac{2}{3}$ rész szemből és $\frac{1}{3}$ rész szalmából állott.

A „*Mezőgazdasági Szemle*“ júliusi számából kiemeljük a következő cikkeket: *Micsoda befolyással van a mosléketetés a tejre?* Kovácsy B.-tól. Cikkiró kimutatja, hogy a mosléketetés nagyobb mennyiségben (kivált a burgonyamoslék) káros minden olyan állatra nézve, a mely nem a hizlaldában áll. Szerinte egy egy fejős tehének naponta legfeljebb 15 liter moslékot szabad adni.

Ide vonatkozólag kísérleteket is közöl, melyek külföldön Proszktuban és Kassán eszközöltettek.

Felemlíti azt is, hogy a moslékon tartott tehének teje a kis gyermekeknél hascsikarást idéz elő.

Cserháti folytatja cikkét „*A gabonafélék okszerű termeléséről*“ A mi az egyes növényfajtákat illeti, ugymond, nagyon nehéz azt megmondani, hogy a különböző talaj és klimatikus viszonyok között melyek válnak, be legjobban. Ezt kísérletek után tudjuk meg.

A *búzával* tett kísérletéből kitűnik, hogy a külföldi búzafajtáknak a mi viszonyaink között jelentőségük nincs, hogy hazánkban a magyar búza volt és lesz a jövőben is a legfontosabb és a termelésre legajánlatosabb féleség. Homokos talajon azonban bevált az utóbbi búza is.

A mag változtatásáról azt mondja, hogy ott a hol a klimatikus viszonyok nem térnek el nagy mértékben, ott helyén van a magváltoztatás.

Hazánkban a Maros és Tisza közén terem az első rendű búza, de dombos és hegyes vidékre nem ajánlja az alföldi búza-
vetőmagot (habár Drassón jól bevált a bánáti búza); inkább azt
tanácsolja, hogy ott vetőmagtermeléssel foglalkozzanak a gazdák.

A mi a rozstól illeti, e tekintetben némely külföldi fajták pl.
a montagnei, imperiál, kanadai, szklanstádti nálunk is nagyon szép
terméseket adnak, és mivel s jó trágyaerőben levő talajon. Ren-
desen bővebb termésűek ilyen helyen, mint a honi roz.

A sörárpának nemesített, külföldi fajtái sörárpa termelésre
alkalmas vidéken, elébe teendők a hazai úgynevezett tót árpának.

Nevezetesen ott, a hol a fokozottabb igényeket is képesek
vagyunk kielégíteni, termeljük a chevalier, hanna, golden melon és
perless árpákat, melyek a legkitünőbbek.

Különösen ajánlja Cserhádi magyar gazdáknak a hanna-árpát,
mely ritkán csalja meg a gazdát.

A külföldi nemesített zabfajták szintén jól beválnak hazánk
csapadékdúsabb dombvidékén kivált, ha a talaj jó trágyaerőben van.
Szép termésűek adnak pl. az anderbecki, Milton.

A „Magyar Gazdák Lapja“ 17. számában Hofmann Jenő „Mellék
jövedelmek“ cz. alatt a kisebb mellék-üzletágokról szól u. m. a tej,
konyha és gyümölcskerti termények, baromfi tenyésztés, méhészet
stb., hogy ezeket is fel kell a közép- és kisbirtokosnak karolinia

A 29. számban igen figyelemre méltó cikket olvasunk Cséser
L-től címe: *Azérés és aratás befolyása a búza protein tartalmára.*
Példákkal mutatja ki, hogy a búza protein-tartalma a teljes érésig.
növekszik. Ugyanis

tejes	érésben	tartalmazott	a búza	proteint	10.3%
viasz	»	»	»	»	11.2%
teljes	»	»	»	»	13.1%

A különböző időszakban aratott búza lisztjét vegyelemes-
tetvén, ugyancsak arra a tapasztalatra jövünk, hogy legjobb a bu-
zát a sárgaérés idején aratni, mert viaszérésig folyton javul a
liszt minősége, míg ha túl hagyjuk érni, a jó liszt 8%-al rosszab-
bodik.

Nem elegendő azonban az aratást rendes időben elvégezni,
de gondunk legyen arra, hogy az utóérés is hibátlan legyen. Az
ázás már ilyenkor nagyon árt a szemek minőségének. Ezt számok-
kal is lehet bizonyítani. A belső kvévekben ugyanis a keresztékben
találtatott protein 13.5%, a papkévébe csak 6.4%. Ehhez hasonló
az eset az asztagoknál is, mert a »hajazat« kvék magtermésében
csak 5.2% volt a protein.

A megdölt, üszögös, gyomos, rozsdás buzának is igen
gyenge szokott a termése lenni. A rozsdás búzában csak 58%
protein találtatott (az egészségesben ugyanakkor 22.75%).

A kártékony férgek által meglepett foltok termése is silányabb szokott lenni. Mindezeknél fogva tanácsos volna ezek természetét külön csépelteni.

Ugyancsak e számban jelent meg egy cikk Dr. Rodiczkytól *A mezei komócsin termeléséről*. A komócsint úgy legelőkön, mint öntözött réteken ott találjuk, de szántóföldeken is termelik, egy magára vagy keverékben.

Egy holdba vetnek 8 kg. magot. Magja szép, könnyen felismerhető s jól csirázik (átlag 74⁰/₀). Holdankint ad 30 q. szénát is. A trágyázás és öntözés iránt hálás; 4—5 évig kitart. Magját az idősebb vetésről vesszük. Magja keresett cikket képez és jól fizetik.

A »*Magyar Gazdák Lapja*« 33. száma változatos tartalommal jelent meg.

Nevezetesebb cikkei: Hofmann J.-tól »*Miképen járjunk el a dohány törésénél, behordásánál és füllesztésénél?*«

Hreblay E. »*A bikák tenyészképtelenségéről és terméketlenségéről*« ir.

A községi bikákról azt mondja, hogy az oktan kihasználás, a hiányos ápolás és a durva bánásmód s főképp a rossz takarmányozás előidézői legtöbbszörre a bajnak.

A terméketlenség, illetőleg magtalanság nagyon ritkán fordul elő. Ajánlja tehát a jó takarmányozást, a jó bánásmódot s az ok szerű kihasználást.

A *zöldtrágyázásról* szóló cikk felemlíti a zöldtrágyázásnak különböző módjait, u. m. 1. az ugarok bevetését, 2. a tarló bevetését, 3. a köztes vetést.

A köztes vetés, a hol keresztül vihető, a legelőnyösebb.

A zöldtrágyázás sikerülése első sorban attól függ, hogy mi-féle növényeket választottunk e célra. Legalkalmasabbak azok, melyek az illető talajon *biztosan* és *könnyen* megteremnek; továbbá a melyek egyuttal talajgazdagítók is (légenygyűjtők) s mélyen gyökereznek és sok szerves anyagot szolgáltatnak.

Zöldtrágyának ajánlani lehet: a kék csillagfürtöt, a homoki bükkönyt és borsót, a bibor-, korcs- és fehér herét.

A repcze és mustár is szerepelnek gyakrabban mint zöldtrágyázásra alkalmas növények, habár ezek nem tartoznak a légenygyűjtő növényekhez; de a légenyt visszatartják a talajban.

Linter A. cikke a »*Fertőző betegségek elleni védekezésről*« szól.

Ha azt akarjuk — mondja cikkében — hogy állattenyésztésünk felvirágozzék, hogy ne legyünk oly nagy mértékben kitéve az eshetőségeknek, első és fő kötelességünk legyen a fertőző bán-

talmak terjedése ellen gátat vetni, azok pusztítását lehetőleg minimumra szállítani.

Ami a védekezést illeti, különösen 3 dologra kell ügyelni: 1. az óvó- és elfojtó intézkedések szigorú keresztülvitelére, 2. a szigorú fertőtlenítésre, 3. a védőoltásokra.

A 34. számban Hofmann »*A dohány fűzése és szárításáról*« értekezik.

Linter Á. folytatja »*A fertőző betegségek elleni védekezésről*« az előbbi számban megkezdett cikkét s magyarázza, ismerteti a törvény ide vonatkozó intézkedéseit kellő részletességgel. Ajánljuk gyakorlati gazdáink figyelmébe. E szabályokat minden gazdának kellene ismerni, hogy adott esetekben alkalmazhassa.

A 35. számnak legfontosabb cikke Milhoffer S. termékeny gazd. írónk legújabb könyvével (*A műtrágyák alkalmazása*) foglalkozik s abból közöl mutatványt.

Tagadhatatlan dolog, hogy a műtrágyázásnak meg van az a haszna, hogy nem kell oly szorosban betartani a vetésforgót, hogy kalászos vagy egyéb kereskedelmi növényt egymás után többször is termelhetünk; mindazonáltal nagyon kell ügyelni a helyes vetésforgó szabályaira, a talaj jó (mély) művelésére s azon kívül kapjon a föld istállótrágyát is. Nézetem szerint csakis ezzel kapcsolatban számíthatunk biztos nyereségre.

Különösnek tetszik nekem Milhoffer könyvében ama állítás, hogy az árpa alá jobb a Thomassalak, mint a szuperfoszfát. Más szavakkal: hogy az árpa műtrágyázása oldékonyabb foszforsavas trágyákkal nem ajánlatos. Eddig úgy tudtuk, hogy az árpa megkívánja, hogy sok oldékony tápanyag legyen a földben. Így hirdeti ezt az óvári növénytermelési kísérleti állomás is!

A »*Gazdasági Lapok*« 31. számában Igali cikke a *dobkórral* foglalkozik, egy hosszabb cikk pedig a baromfiak három veszélyes betegségét (kolera, himlő s diphteritis) írja le.

A 32. szám egy az *emésztőgödrök és trágyalé-reservoárok* szagtalan kiürítésére szolgáló légszivattyút ismertet Schmidt testvérek weimari gyárából.

Rösler K. új *rovarirtó és szőlőpermetező* szerekről emlékezik meg; dicséri a Thanaton hatását, mely olcsó is; a Thanatonból készült oldat literje — azt írja — alig kerül 2 krba. A Numa Dupuy s társa bécsi cég által kiadott »*Anti Peronospora*« szerről azt mondja, hogy — nem ajánlja; maradjunk meg a már kipróbált szerekek mellett.

A 35. számban O. Sz. *A ragadós betegségek terjedésének tényezőiről* ír.

Moravek J. ismert gazdairótól. »*A takarmányrépa felmagvazásáról*« olvasunk egy szakszerű cikket, hivatkozással Thausing német gazda ez irányu kísérleteire.

Czikkiró felemliti, hogy a répa felmagvazásának oka lehet közvetlen, vagy közvetett s gyakran többféle körülmény működik közre.

Első eset, midőn a mag rossz; azaz oly répából való, mely az első évben már felmagvazott. Ezt kikerülendő, ajánlja a répa-mag termelését saját gazdaságunkban. Azután igen helyesen megjegyzi, hogy a felmagvazásnak *leggyakoribb* oka, a répának *korai* vetése. Némelyek szerint a talaj sekély mivélése s a mag mély alátakarása is előidézné a répa felmagvazását. Mi, ha bekövetkezik, mielőbb el kell távolítani a hajtásokat, hogy el ne értéktelenedjék a gyökér.

A „*Kert*“ 13. számában Angyal D. a Croncelsi áttetsző almát írja le s mutatja be színes rajzban. Ez alma franciaországból származik. Gyümölcse nagy. Héja vékony számasárga. Husa bő levü, fűszeres édes savanykás. Mint kiváló asztali, piaci s gazdasági almát ajánlja Angyal azoknak, kik őszi almát kívánnak termesztetni.

Eötvös L. *A fák téli oltásáról* ír. A párosítást s az oldallapozást alkalmazta, az eredménnyel nagyon meg volt elégedve. A frissen szedett ójtóvesszőkből megeredt 98—99%, míg az ősszel szedettekkel csak 80%.

Liebbald B. *Az almafa nyári hajtásának tördelését* ajánlja. E munkát július elsejétől augusztus közepéig kell végezni. A nyári hajtást egyharmad részben tördeljük meg, miáltal annak jövő évi termékenységét mozdítjuk elő.

Később, ha a galy elszáradt, eltávolítható.

A jégverte szőlők kezeléséről azt írja Révész, hogy ha a jégverés megsemmisítette az egész lombozatot s a hajtásokból nem maradt meg egyéb, csak néhány rövid csap. Ebben az esetben visszametszük a zöld hajtást egy vagy két nyílt szemes csapra s az ugarhajtásokat is hagyjuk meg addig, míg nem látjuk, hogy a csapokból előtörő hajtások erőteljesebb növekedésnek indulnak.

Ha a jégverés a hajtások felső részét zuzta össze, akkor csak közvetlen a zuzás helye alatt metszük el a hajtást s a megmaradt részből előtörő hónaljajtásokat csak annyira csipjük vissza, hogy a hajtás alsó 2—3 rügye ki ne hajtson, hanem az a jövő év érdekében termővé fejlődhessek.

Találunk még benne cikkeket: a paradicsom s a zöld ringló befőzéséről is.

A 15. szám hozza Varga J.-től Simon szilvájának szép színes rajzát és leírását. Eredetileg Chinából származik. Teleinket melegebb vidéken kiállja, de a tavaszi fagyok iránt érzékeny. Diszlik szilva és őszi barack alanyon: Gyümölcse nagy, lapos, husa kajsziársárga, tömött, befőzésre kitűnő. Érik augusztus elején. Nietz a *dinnyéről*, Bornemissza Z. a *cseresznyemag hibás kezelésének okairól* ír. Az egerek ellen miniumport vagy petroleum-emulsiót ajánl.

»Szőlőkultúránk egy fontos mnnkája« czim alatt Liebbald B. arra figyelmeztet, hogy julius közepétől kezdve sorba fel kell járni az amerikai alanya ojtott szőlőket s a callusból kibujt gyökereket le kell simán vagdosni, mert különben idővel az alany elhal.

A 16. számban Varga J. A satsuma-szilvát mutatja be diszes színlenyomásban s közli annak leírását. Japáni származású, diszlik többféle szilva és őszi barack alanyon. — Nyersen élvezésre kevésbé jó, de befőzési célra kitűnő.

Mezriczky—Szalay A. »A májusi királynő« nevű burgonyát ajánlja kötött kerti talajra, a hol igen jól bevált.

A »Gyümölcskertész« 15. és 16. számában Ritter G. a magyar tányéralmát írja le. Az erdélyi részekben termesztik, nem ritkán 100 évesnél vénebb fák is találhatóak. Másodrangu csemegegyümölcs, de tartósságánál fogva jó piaczos. Hűvös helyen márciusig is eltartható. Fája igen terebélyes s a hideg éghajlat alatt sem szenved a fagyoktól. Gyümölcse nagy, többnyire lapos.

A „Kertészeti Lapok“ júliusi számában Dr. Rodiczky ír a *citromszagu-melisszáról*, melyet gyógynövényül természetnek s jó áron fizetnek. A tiszta leveles 35 frt, szárral együtt 25 frton kél. A hideg iránt érzékeny, azért védett, [napos helyen kell termesztetni, hol a növény illatosabb is lesz, mint nedves, árnyékos helyen. Télen át a kifagyástól oltalmazni kell száraz lombbal vagy szalmával. Az idősebb tövek gyökéjtásairól szaporítják, úgy, hogy azokat 50 cm. sortávolságra elültetik. Ez elébe teendő a magvetésnek, mely különben április, május hónapban eszközendő. — Virágzás előtt kell kaszálni. Ha már megerősödött 2—3-szor is kaszálható. Leveleit szellős helyen árnyékban szárítjuk.

— K. A. »Néhány adat a makói vörös- és foghagyma termeléséhez« cz. alatt azt írja, hogy a magot hagymákból nyerik, melyeket kora tavasszal raknak ki 20 cm. sorokba. A magot is tavaszkor vetik, $\frac{1}{16}$ kat. holdba kell 8 liter mag. — A kikelt növényeket gondos ápolásban kell részesíteni. Szeptemberben szedik fel s azután szárazhelyen tartják, októberben a mogyoró nagyságukat kirostálják s mesterséges uton jól megszárogatják, ezek szolgáltatják tavaszra a dughagymát, melyet 20 cm. kiraknak, többször gyomlálják s augusztusban szedik fel.

A „*Borászati Lapok*“ 27. számában J. S. a szőlőmoly ellen egy giröndei szőlésznek alábbi kipróbált szerét ajánlja:

Midőn a szőlőmoly bábja selymes ruhájában van bepolyázva, 10% naphthalinnal kevert olajból egy cseppet kell rá önteni s erre még 10% naphthalinnal kevert kénporral beszórni s elvész a moly.

Tisztán naphthalinos kénport csakis mint preventív óvzabályt lehet alkalmazni kora tavasszal s a nyár folyamán 2—3-szor ismételve — sőt többször, ha szél lefujja, eső lemossa, mert szagát a nőstény pille megérzi s nem jó olyan tőkére petéit lerakni.

É kérdésre, hogy hogyan kell használni a kvassia forgácsot? a következő felelet olvassuk. Végy $\frac{1}{2}$ kg. kvassia-forgácsot s főzd ki, ehhez adj $\frac{1}{2}$ kg. szappant 100 liter vízzel. Levéltetvek ellen használják.

A „*Kertészeti Lapok*“ augusztusi számában a félelmes amerikai *paizstetü* leírását s ábráját találjuk.

Liebkold B. *A gyümölcsfák nyári metszését* írja le röviden, könnyen érthető modorban.

A »*Szárnyasaink*« 11. száma a »*Basomfi kereskedelmünk bajai*«-val foglalkozik; felemlíti, hogy a vasútak által nyújtott refaktiókat csakis a nagy szállítási részvénytársaságok élvezik, a kis kereskedők nem. Továbbá a leölt baromfinak nyáron jég közt való szállítása — drága; a vasútak a baromfi küldeményeket személyvonattal nem szállítják, pedig meg van engedve stb.

Egy másik cikkben találjuk az amerikai Plymouth-Rock leírását s rajzát. Szép színű kakasok előállítására a legsötétebb egyedek választandók ki. A Plymouth keresztezési célokra is kitűnően alkalmas s főleg feltűnő szépek a Brahmakkal és Houdá-nokkal való keresztezései. — Möller I. né folytatja cikkét a *Liba* nevelésről.

A 12. számban találjuk az *Angol Plymouth és olasz tyukokat* bemutatva s azon kívül a *Dorking* tyúk leírását.

A Dorking szép állat, gyönyörű tollazat mellett kiváló nagy testtel bír s így igen alkalmas a hústermelésre. Gyorsan fejlődik, húsa igen izletes, de a jótartást is megkívánja.

A 18. és 14. szám hozza a sötét *Bráhma* kakas rajzát és leírását. A fekete selymes tyúk és barna pulykáról is hoz egy-egy közleményt, meg a kacsá tenyésztéséről stb.

A 15., 16. együttes számban a Fekete Cochín Bantam jérce ábrájával s leírásával találkozunk.

Magda I. cikkében a *francia fekete pulykát* dicséri. Azt mondja, hogy az azokkal elért eredmények az eddigi tenyésztés legvérmesebb reményeit is képesek felülmulni.

R.

Könyvismertetés. *Szecsey István* kolozs-monostori gazd. tanintézeti tanártól megjelent:

„*A gazdasági növénytermelés általános alapismeretei*“ cz. munka.

E könyv első sorban földmives iskolai tanulók részére iratott, de jól használhatja a kezdő s gyakorló gazda is, tömötten s világosan van írva.

Magában foglalja: a talajok ismertetését, annak megmunkálását; a telkesítési módokat. Szól a különböző trágyaanyagokról, az istálló-trágya kezeléséről. A vetésről, a magvátoztatásról, a vetőgépek s azok kezeléséről stb. s az utolsó fejezetben ismerteti az aratás s csépléshez szükséges arató s cséplőgépeket; trióröket. Szól a barna-széna készítéséről, a takarmány bevermelése és besavanyításáról; a gyök és gumós növények eltartásáról.

Használhatóságát bizonyítja azon körülmény is, hogy rövid idő alatt 2-ik kiadást ért. Ára 1 frt 20 kr. Beszerezhető szerzőnél Kolozsvárt.

R.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Gróf Bethlen András.

Súlyos veszteség érte gróf Bethlen András halálával gazdatársadalmunkat. Sokat tett, fáradott Ő a magyar mezőgazdaság helyzetének javításán. Földmivelésügyi miniszterünk is volt s e hatáskörében neki jutott a nehéz szerep, előde Szapáry Gyula által önállósított földmivelésügyi kormánynak szervezése, a mezőgazdaság ügyének önállósítása és érvényre juttatása. E nehéz helyzetében feltűnés nélkül, erélylyel és kitartással munkálkodott eszméi és tervei megvalósításán.

Erdélyben született s mint az itteni gazdasági viszonyok alapos ismerője, e hazarészünk számos különlegesebb érdekeit igyekezett előmozdítani.

Gazdasági egyletünkkel élénk összeköttetésben volt, miről miniszterségéből fennmaradó nagyszámu leiratai ta-

nuskodniak. Ezekből tűnik ki az is, hogy gazdasági viszonyaink előbbre vitelénél a legcsekélyebbnek látszó dolgok sem kerültek ki mindenre kiterjedő figyelmét.

Erdőbirtokok, erdőipar védelmében az erdélyrészi állattenyésztés, telepítések kérdésében, mint szép eredményeket elérő kezdeményező szerepelt.

Mezőgazdasági törvényeink nagy része minisztersége alatt hozatott, így a mezőgazdaságról, mezőrendőrségről, a Tisza szabályozásról, a borhamisítás tilalmazásáról stb.-ről szóló törvénycikkeink.

Kolozsvártt 1895. szeptemberben egy gyűlésen elnökölt, mely gyűlés az országos szövetkezeteknek vetette meg alapját, új irányt jelölve ki haladó nemzetgazdaságunknak — a tökéletesbülés útján.

Életrajzi adatai rövidre fogva az alábbiak:

Bethleni Gróf Bethlen András, Bethlen Sándor és Bárány Jozefa fia 1847. június 3-án Kolozsvárt született. Gimnáziumi tanulmányait ugyanitt, majd a budapesti főgimnáziumban végezte. Az érettségi vizsga letétele után jogot hallgatott, két évig hazánkban, azután külföldön. Itt egyik nagyhirű nemzetgazdásznak, a tudós Roschernek, volt legjelesebb tanítványa. Majd beutazta egész Európát s hazatérve, Szolnok-Dobokamegye egyik kerületének képviselője lett.

E pozíciójától 9 év múlva vált meg, mikor is Brassómegye főispánjává neveztetett ki. Hogy mint főispán mit tett megyéi (egyidőben Szeben megye ideiglenes vezetésével is megbízott) felvirágoztatására, és hogy mily népszerűségnek örvendett itt is, megmutatta távozása alkalmával e megyék társadalma őszinte veszteség érzetének akkori megnyilatkozása.

1890-ben ugyanis földmivelésügyi miniszternek nevezetett ki s ez állásáról 4 évi eredményekben gazdag munkássága után leköszönt. Ezután is, daczára a szervezetét romboló kórnak, nem szünt meg tehetségeit a haza és köz javára fordítani, mignem a kérlelhetetlen végzet le nem dönté gazdatársadalmunk e hatalmas oszlopát, kiragadván őt az élők sorából.

Temetése Bethlenben mult hó 27-én ment végbe, hol egyletünk képviselőjében jelen voltak Szabó József egyleti elnök, számos igazgató-választmányi tag és Tokaji László titkár, kik egy díszes koszorut helyeztek a nagy halott ravatalára s ez volt egyletünk alapító tagja haláláért is érzett mély gyászunk — külső megnyilatkozása.

Az idei termés az erdélyi részekben.*

Miután az idei termés eredményeiről a legkülönbözőbb hírek kolportáltattak, különösen a börze által sugalmazott lapok és gabona ügynökök által, megkerestük az erdélyi tekintélyesebb gazdákat, hogy az idei termés eredményeiről kegyeskedjenek minket értesíteni, hogy így biztos adatokkal tudhassuk tájékoztatni az erdélyi részek egész gazdaközönységét.

Alább közöljük a kérdéseinkre adott szives válaszokat, a melyekből már is az a szomorú tény konstatálható, hogy az idei termés az erdélyi részekben nem sokkal volt jobb, mint tavaly s így a gabonaárak rohamos hanyatlását az aratás után a mesterségesen terjesztett jó termési kilátásokról szóló hírek idézték elő.

Most már, midőn a cséplés eredménye majdnem mindenütt tudva van, bátran állitható, hogy a gabonaárak fokozatosan mind emelkedni fognak s a mai mesterségesen előidézett alacsony árak sokáig nem lesznek tarthatók. Azért, a ki csak teheti, ne siessen gabonakészletének cladásával a börze spekulánsok zsebeit megtömni.

Ime a kérdéseinkre adott feleletek, a melyekért e helyen mondunk köszönetet.

Hunyadmegye Lapusnyak.

Búza termett egy holdon 50 mm., árpa 8'60 mm., zab 9'40 mm. Mind háromnál a termés több és jobb volt, mint a mult évben. A kukoricza közepesnek ígérkezik. Cs. *László* László, birt.

* Az „Ellenzék“ legutóbbi számaiból vesszük át e maradandó becsü adatokat s felhívjuk azokra olvasóink figyelmét
Szerk.

Háromszékmegeye Kilyén.

Búza termett egy holdon $2\frac{1}{2}$ mm., rozs $5\frac{3}{10}$ mm., zab 7 mm. A búzatermés a múlt évinél rosszabb, a rozs és zab a múlt évi terméssel megegyezik. A kukoricza az idén is jó termést ígér. A burgonya rothad. A lóhermagot eszi az apion. A szénát teljesen elpusztította az árviz. Sarju az árviz tartóssága miatt kevés. Öreg emberek emlékezte szerint az ideihez hasonló rossz termés, különben kitünő határunkon, nem volt. *Székely György*, orsz. képviselő.

Szolnok-Dobokamegye Szt.-Gothárd.

Búza termett egy holdon 5 mm., árpa $6\frac{1}{2}$ mm, rozs kipusztult, zab 10 mm. A tavalyinál a búza mennyiségileg egyenlő, minőségileg jobb, az árpa egyenlő, a rozs sokkal gyengébb, a zab több és jobb. A kukoricza termése jó közepesnek ígérkezik. A szőlő silány, a tavalyinál is rosszabb. Gr. *Wass Béla*.

Udvarhelymegeye és Nagyküüllökör.

Búza termett egy holdon 3—4 mm., az is léha a rozsdától, árpa 5—6 mm., elég szép, rozs 5 mm, közepes, zab 7—8 mm., igen szép. A tavalyinál a búza alig valamivel több és jobb. Az árpa 25% -al jobb, a rozs 25% -al jobb, a zab 70% -al jobb. A kukoricza termése nagyinak ígérkezik, de meg kell érnie. A szőlő majd semmi. A múlt évi peronosporától fája éretlen maradt és ez évben fürtje nincs, mert termővessző alig van. Ujabb peronospora, mi ellen igen kevesen, későn és eredménytelenül permeteztek, még a jövő évi termést is kétségessé teszi. Alma, szilva, dió van bőven és szép. *Ugron Gábor*.

Brassómegeye Székely-Földvár.

Búza holdankint 7 mm., minősége jó, rozs $1\frac{1}{2}$ mm., minősége jó, zab 9 mm., minősége jó. A tavaly a búza egy méter-mázsával kevesebbet adott és minősége sokkal rosszabb volt. A rozs a múlt évben holdanként 7 mm. adott és minősége jó volt, a zab holdanként 4 mm. adott, minősége gyenge volt. A kukoriczából holdankint 8 hektoliter remélhető. A szőlő kilátások erősen gyengék, talán egy hektoliter holdankint. Gr. *Zichy István*.

Szolnok-Dobokamegye Czege.

Búza holdankint 2 mm., árpa $7\frac{1}{2}$ mm., rozs 1 mm., zab 7 mm. A tavalyinál a búza jobb de kevesebb, az árpa jobb is, több is, a rozs kevesebb, a zab jobb és több. A kukoricza termése közepesnek ígérkezik. A szőlőtermés se tavaly sem ez évben semmi. Gr. *Wass Jenő*.

Alsó-Fehérmegye nagy-nyedi járás.

Búza holdankint 4—5 mm, árpa 5—7 mm., rozs 5 mm., zab 7-8 mm. Kiváló szép minőségű csakis az árpa és különösen a

zab. A búza a tavalyival egyenlő, de minősége jobb, az árpa jobb és több, a rozs egyenlő rossz, a zab jobb és több. Csakis zabban lenne némileg jobb értékesíthetés. De ez, a mint mondani szokták, a kutyának sem kell, oly gyöngé árakat ígérnek, hogy csufolódás számba megy. A kukoricza termése jónak mutatkozik, habár az utóbbi aszályos időjárás, a sok esőzésre, különösen a késői vetéseket kényszerítésre utalta. A szőlő a tavalyihoz képest kevéssel jobb, de csakis ott, a hol háromszor és nagy figyelemmel permeteztek. A permetezettének máris levélzet nélkül állanak, sőt a kétszer permetezetteknek is csak féllevélzetük van. A szem az aszály miatt aprón maradt. Közepes alóli termésre lehet csak kilátás. Tűrhetetlen főleg az, hogy bár az erdélyi részekben igen gyöngé a búzatermés, a kereskedelem igyekszik a helyi árakat minden mód és eszköz felhasználásával lenyomni. Folyton a pesti ár szállítási különbözetről beszélnek, holott alig van annyi búza, hogy itthon elég legyen. Sőt bizonyos, hogy ismét szükség lesz alföldi búzát importálni. Lovag *Vinczenti* Miksa, földbirtokos.

Kolozsmegye Ördögkeresztur.

Búza termett egy holdon $4\frac{1}{2}$ mm., rozs $3\frac{1}{2}$ mm., zab 9 mm. A tavalyinál a búza jobb és több ca. 1 mm.-val, kvalitása is jobb, az árpa jobb ca. 7 mm.-val, kvalitása gyengébb a tavalyinál, a rozs gyengébb 2 mm.-val, de a kvalitás jobb, a zab jobb $4\frac{3}{4}$ mm.-val, kvalitása jobb. A kukoricza termése jónak ígérkezett, de a tartós szárazság már is sokat ártott. Félős, hogy korai fagyok, melyek — bár kis mértékben — már is jelentkeztek, tetemes károkat fognak okozni. A teljes szárazság azonban enyhíti eddig a fagy által okozható kárt. Br. *Bánffy* Ferencz.

Szolnok-Dobokamegye—Sz.-Benedek.

Búza termett egy holdon $4\frac{1}{2}$ mm. Árpa 6 mm. Rozs 2 mm. Zab $5\frac{1}{2}$ mm. A tavalyinál a búza jobb 1 és fél mázsával, az árpa egyforma, a rozs 2 mázsával kevesebb, a zab 1 mázsával több. A kukoricza bő terméssel biztatott, de az utóbbi szárazság sokat ártott. A szőlőből sem tavaly, sem az idén nincsen termés, csak a munka volt meg. Gr. *Kornis* Viktor.

Kolozsmegye—V.-Kamarás.

Búza 90 holdról 200 mm., 100 holdról 150 mm. Rozs holdankint 1 és fél mm. Zab holdankint 5 mm. A tavalyinál a búza nálam egyenlő, rozs kevesebb, egy negyed rész csak, zab jobb valamivel a tavalyinál. A kukoricza, ha leesik a hóharmat, nem lesz alig egy negyed rész termés. Sok csó szem nélkül is van, és két harmad része még lágy szemü. E mellett rozsdás. Fél termésre van így csak kilátás. A szőlő egy negyed terméssel biztat. Fája gyönyörű. Tavaly volt 700 liter must, az idén lehet 35—40 hekto

liter. 1894-ben és 1895-ben volt ugyanazon területen 150 hliter. *Lázár Károly.*

Torda-Aranyosmegye—Kutyfalva.

Búza egy holdon termett 2—4 mm., árpa 6 mm., rozs 6 mm., zab 4—5 mm. A tavalyinál a búza nem több, de kevéssel jobb, az árpa nem több, de nem jobb, a rozs több és jobb, a zab szintén. Kukoricza a fekvés szerint, a jelen szárazság miatt néhol sokat, máshol keveset vagy semmit sem szenvedett. Általában közepes vagy azon alul várható a termés. Biztosan még nem tudható. *Nagy Domokos.*

Kolozsmegye—M.-Fráta.

Búza egy holdon termett 5—6 mm., árpa 6—8 mm., rozs 1—2 mm., zab 8—10 mm. A tavalyinál a búza jobb és több, az árpa nem, a rozs nem, a zab egyforma. A kukoricza jó közepes, némely helyen nagy eredménnyel. *Mósa Atilla*

Alsófehérmegye—Drassó.

Búza egy holdon termett 3—5 mm. Tehát a termés közepén jóval aluli és a mi a fő, baj, hogy az 1897. őszi szárazság folytán sokkal kevesebb búzát lehetett vetni, körülbelül, csak felét a rendes mennyiségnek és így Alsófehérmegye kisenyedi járásában az általános terméseredmény gyenge. Zab egy holdon termett 9 mm. A tavalyinál a búza több átlag 2—3 mm.-val, jobb a hl. súly 3 kg.-al. A zab több átlag 2 q-val, a minőség egyenlő 50 kg. 1 hl. Különben az, hogy az idejéig átlag a tavalyinál jobb, nem sokat jelent, mert olyan rossz átlag, mint 1897-ben, itt már évtizedek óta sem volt. A szomorú végeredmény az idén az, hogy senkinek sincs eladó gabonája számottevő mennyiségben. A kukoricza a korai vetésű kitünő, a késői közepes. Ez utóbbi a tulnyomó. A szőlő tavaly 5 hl. termett 12 holdon, ez idén 15 hl. várható 12 holdon. *Gr. Teleki Árvéd.*

K.-Küküllőmegye—M.-Sáros.

Búza a kis- és nagyküküllő mentén egyre-másra nem termett több 4 métermázsánál, ez is léha, szorult szemű, tulajdonképpen csak felét éri meg annak, a mit a jó minőségű, tehát csak 2 mm. Árpa 7 métermázsa holdanként. Rोजs gyér volt, 3—4 mm.-ra tehető, jó-közepes minőségű. Zab jó, 7 métezmázsa átlagban. A tavalyinál a búza, mindig csak a Nagy- és Kisküküllő mentét értve, úgy minőség, mint mennyiségre hitványabb, rosszabb. Árpa úgy minőség, mint mennyiségre jobb. Rोजs körülbelől a tavalyihoz hasonló Zab úgy minőség, mint mennyiségre sokkal több és jobb! A kukoricza úgy minőség, mint mennyiségre, mindig csak a jelzett vidéket értve, jóval több és jobb. A szőlő semmi kilátással sem biztat,

mert a sok költség, a mibe a művelés, permetezés és adó kerül, sem térül meg. *Iszlay László.*

Kolozsmegye—M.-Domb.

Búza egy holdon termett 4 mm, árpa 7 mm, rozs 2 mm, zab 6 mm. A tavalyinál búza 20⁰/₀-kal, árpa 40⁰/₀-kal jobb, rozs rosszabb, zab 40⁰/₀-kal. A kukoricza termése rosszabb 50 százalékkal a tavalyinál. A szőlő rosszabb, mint a múlt évben. *Ajtay Péter.*

Kolozsmegye—M.-Bikal.

Búza egy holdon termett 4 mm, árpa 7 mm, rozs 2 mm, zab 6 mm. A tavalyinál a búza, árpa, rozs és zab jobb. A kukoricza ha megérhetik, akkor holdankint 10—11 mm. lehet számítani, de mert még nagyon zöld, egy korai fagy fele részben tönkretetheti. Ezen a vidéken a filloxera teljesen tönkre tett minden szőlőt. *Szabó Gyula.*

Alsófehérmegye—N.-Enyed.

Búza egy holdon termett 4—5 mm, árpa 8—10 mm, rozs 3—4, zab 8—12 mm. A tavalyinál búza mennyiségileg több, minőségre jobb, árpa dettó, rozs kevesebb és gyengébb, zab több és jobb. A kukoricza termése jó közepes, — több mutatkozott előbb — de a szárazság a szemzésben megszorította — s még igen sok zöld — s ha esős idő állana be, a dértől félthető a még néhol zsengés termés. Fajszőlőknél a termés a tavalyinál jobb, közepes, a hazai fajoknál gyengébb 30 százalékkal. Pár napig késtem e tudósítással, mert nemcsak a magam észleléseim után akartam jelezni, hanem vidéki ismerőseim is meghallgatva. Megyénk Maros-völgyére szolt főleg a fenti jelzés, a m. ujjvári járásbani s a Kis-Küküllőmegye felé eső községek határain a jobb termés, — a mig a máskor legtermőbb Szekács-völgy menti (kis-enyedi járásunkban) vidéken az idén leggyengébben ütött ki. *Török Antal.*

Kolozsmegye—K.-Monostor.

Búza termett egy holdon 4 mm, árpa 12 mm, rozs 2 mm, zab 11 mm. A tavalyinál búza nem jobb, árpa sokkal jobb minőségileg és mennyiségileg is, rozs rosszabb, zab sokkal jobb. A kukoricza termése kitünőnek ígérkezik. Szőlő nem lesz semmi. *Nagy Dezső.*

Marostordamegye—M.-Sámsond.

Búza egy holdon termett átlag 4¹/₂—5 mm, árpa 7 mm, rozs 3 mm, zab 7 mm. A tavalyinál a búza jobb, de sok helyen ragya-ütött, szorult szemü, árpa jobb, rozs gyengébb, zab jobb. A kukoricza közepes, mert a nagy szárazság folytán erőssen csökkent a mennyiség és a késői vetésnek a szeme nem fejlődik. A szőlő rossz termés, ép oly rossz mennyiségileg, mint minőségileg. Aligha nem gyengébb lesz a tavalyinál. Id. *Jeney Lajos, jószágigazgató.*

Marostordamegye — Radnóth.

	1898.	1897.
Őszi búza	5.8 q	3.8 q
tavaszi »	8. »	2.4 »
Árpa	5.4 »	3.5 »
Rozs	6.5 »	— »
Zab	9.7 »	5.4 »

A fent kimutatott 1898. évi termésreményi adatok a radnóthi uradalom egyik gazdaságából — hol a cséplés már bevégeztetett — merítették. Ugyanilyen sőt talán még ennél is gyengébb termés volt az egész Maros völgyében. Kisküküllő mentén pedig még a múlt évinél is gyengébb a búzatermés. Egyes gazdák ki sem fogják csépelni a búzát, mert a szemhozam a cséplési költségeket sem futja. Az őszi búzák gyenge termését a silány vetőmag, a késői vetés, a rozsdaság és a nagy hőség okozta. A tavalyinál az őszi búza több 2 q.-val, tavaszi több 5.6 q.-val, árpa több 1.9 q.-val, zab több 4.30 q.-val. A kukoricza termés általában kitűnő jónak mutatkozott aug. hó elejéig, de a hosszas szárazság, — mely három hét óta uralkodik — ezt is nagyon megrontotta. A korán vetett kukoriczák jók, ellenben a későn vetettek gyengén szemettek és kényszerérés alatt állanak. A remélhető termés mégis jobb lesz a múlt évinél. A szőlőtermés ez idén szintén gyenge, helyenkint nincsen semmi termés és a hol van, ott sem várható holdankint 4—5 hectoliternél több bortermés. Sajátságos, hogy a meddő szőlőtőkék most virágoznak másodszer. Általában a Maros és Kisküküllő mentén az idén is a múlt évihez hasonló rossz szürettel állanak szemben a gazdák. *Deák Ignác*, urad. intéző.

Kolozsmegye — Szamosfalva.

Búza 5 mm. daczára, hogy semmi elemi csapás nem érte, sem nem volt rozsdás, sőt igen szépnek ígérkezett, árpa 6 mm, rozs 4 mm, zab 6 mm. A tavalyinál minden sokkal jobb, mivel a tavaly az árviz egyáltalán minden néven nevezendő terményt, tökéletesen megsemmisített. Az idejéig más tekintetben is jobb lett volna, ha az árviz az idén is nem károsított volna meg. A kukoricza jó közepesnek mutatkozik, mivel koránérő tengerit vettem, szomszédaimnak rossz közepes termése lesz, mivel a későbbi vetések még egészen tejesek, csak az elég korai fog jól adni. *Akontz Márton*.

Kolozsmegye — M.-Gorbó.

Búza egy holdon termett 3.50 mm, árpa 6 mm, rozs 3 mm, zab 7—8 mm. A tavalyinál a búza nem jobb, az árpa jobb, a rozs nem jobb, a zab jobb. A kitűnőnek ígérkezett kukoricza termést az augusztusi szokatlan nagy hőség és szárazság annyira megszorította, hogy már csak jó középtermést (6—8 mm. holdanként)

lehet remélni. A szőlőből általában nagyon gyenge termés volt a tavaly, és az idén is gyenge lesz. A gyümölcsstermés: alma, körte gyenge közép termés, szilva jó közép termés. *Lészay Ferencz.*

Marostordamegye—Vécs.

Búza termett egy holdon 3 mm, árpa 4 mm, rozs 1 mm, zab 4 mm. A tavalyinál búza, árpa, rozs, zab gyengébb. A kukorica gyenge terméssel bízta. *Fülöp Ede.*

Kolozsmegye—Al.-Zsuk.

Búza termett egy holdon 5—6 q, árpa 8 q, rozs 4—5, q, zab 6—7 q. A tavalyinál a búza és árpa többnek mondható. Rozs gyengébb, zab közepes. A kukorica közepes, sokat szenvedett az aszálytól. A szőlő olyan, mint tavaly, gyenge közepes mennyiségére nézve. Maglóhere gyenge, sokat szenvedett aszálytól és »Apion« bogártól. *Bakó Ferencz.*

Alsó-Fehérmegye—Háporton.

Búza egy holdon termett 5 mm, árpa 7 mm, rozs 3 mm, zab 6 mm. A tavalyinál a búza kevéssel több, de sokkal jobb, az árpa több, a rozs jóval kevesebb, a zab jobb, de kevesebb. A kukorica termése közepesnek ígérkezik. A szőlő semmi kilátással nem bízta. *Miksa Elek.*

— **A primási uradalom.** A »Köztelekből« vettük át a következő érdekes hirt: »A tavasszal említést tettünk arról, hogy a hercegprimás felkérésére a földművelésügyi miniszter egy bizottságot küldött ki, a mely a primási uradalmakat megszemlélvén, a gazdálkodási rendszerről véleményt nyilvánítson. Ez a szakértői szemle befejeztetvén, mint értesülünk, a bizottság a gazdálkodási rendszerben sok kifogásolni valót talált, amelyek nem a tiszték javására, hanem az általános vezetésre vonatkoznak, nevezetesen pedig arra, hogy a tiszték a kellő forgó tőke nélkül sokszor a legszükségesebb befektetéseket nélkülözve kénytelenek az egyes gazdaságokat kezelni, aminek sok helyütt az épületek teljes rombadólta a felszerelések tönkremenése, az állatállomány csökkenése a következménye. A hercegprimást, aki állandó gyöngéklkedése miatt személyesen meg sem tekinthette, de különben is a gazdálkodáshoz távolról sem ért, a bizottság őszinte jelentése valósággal megdöbentette s elhatározta, hogy az ecsetelt állapotok miatt folyton csökkenő jövedelmet szolgáltató uradalmak kezelését új alapokra helyezi. E célból budavári palotájában saját elnöklése mellett az uradalmak főtisztviselőivel beható tanácskozásokat folytatott, mely-

nek folyamán részletesen megállapította az új terveket, melyek szerint a nagykiterjedésű uradalmak kezelésének reformja keresztülviendő.

— **Marosvásárhelyi kiállítás.** A marostordavármegyei gazdasági egyesület 1898. évi szeptember hó 28., 29., 30. és október hó 1., 2. és 4. napjain Marosvásárhelyt díjazással egybekötött általános *termény-, házi- és műipar-, gazdasági gép-, valamint tenyészszarvasmarhakiállítást* rendez. A kiállítás szept. 28-án d. e. 10 órakor ünnepélyesen megnyitják s okt. 3-án d. u. 4 órakor fog ünnepélyesen bezárni. A szarvasmarhakiállítás a lóvásártéren szeptember 29-én d. e. 8 órakor veszi kezdetét s a díjak kiosztásával még aznap bezáratik. A kiállításon bemutathatók: a hazában bárhol előállított termények, házi- és műipari cikkek, gazdasági gépek és tenyésztett erdélyi magyarfajta tenyészszarvasmarhák. A kiállítás csoportjai a következők: 1. *Mezőgazdaság*: mindenféle gabonafélék szemesen és kalászosan, illetőleg szalmában; takarmány-, kereskedelmi növények és magvak; gyök- és gumós-növények; kender és len. 2. *Erdőgazdaság*: nyers és elkészített kéreg, épület-, szerszám- és műszerfa, faeszközök, faszén, gyanta, kereskedelmi bogycsok s mindenféle erdei termények. 3. *Kertészet*: mindennemű gyümölcs- és zöldségfélék, haszon- és díszkertészeti növények, fűszerek és virágmagvak; eszközök. 4. *Szőlőszet és borászat*: csemege- és borszőlők, palackozott borok s egyéb termények, (konyak, seprő és törköly-pálinka) szőlőszeti és borászati eszközök és gépek. 5. *Méhészet*: lépes és pergetett méz, viasz s egyéb termékek; méhészeti eszközök. 6. *Állati termékek*: mosatlan és mosott gyapjú, egész bundákban; tehén- és juhsajt. 7. *Házműipar*: mindenféle női kézi munkák; fésült gyapjú; házi kender, len és gyapjúfonalak, szövetek, posztók, pokróczok stb; gyékény-, szalma- és vessző-fonatok; szeszestálók; élelmi és háztartási cikkek. 8. *Műipar*: cukor s cukorgyártási melléktermékek, sör, szesz és egyéb szeszestálók s mindenféle őrlemények. 9. *Gépgyártás*: mindenféle kisebb gazdasági gépek és eszközök. 10. *Tenyészszarvasmarha*: erdélyi magyarfajta 1—3 éves üsző (ünő) borjúk, tejőstehenek borjuval, magán és községi tenyészbikák s bikaborjúk.

— **Gazdatiszti állás.** Nagyobb erdőterületű cukorrépatermelő gazdaság részére kezelőtiszt kerestetik. Feltételek: Kellő gyakorlat,

józanág, megbizhatóság, pontosság, nős állapot Fizetés: megállapodás szerint, készpénzben vagy terményekkel kombinálva, kb: 800 frt értékben Egyelőre csupán írásbeli önismertető ajánlatokat, lehetőleg arczkép melléklése mellett, *október elsejéig* elfogad: Az „*Erdélyi Gazda*“ szerkesztősége, Kolozsvárt. (Belközép-u. 11. sz.)

EGYLETI ÉLET.

Igazgató-választmány július 23-iki rk. ülése.

Jelen voltak: *Szabó* József egyleti elnök, *Macskási* Pál, *Tulogy* Samu, *Páter* Béla, *Br. Mannsberg* Sándor, *Dr. Szentkirályi* Ákos, *Jakab* László, *Miksa* Imre, *Lészai* Ferencz, *Reich* Albert, *Csermák* János pénztárnok, *Tokaji* László titkár.

Elnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri: — *Tulogy* Samu, *Br. Mannsberg* Sándor és *Reich* Albert ig. választmányi tagokat.

Mult május 5-iki ülés jegyzőkönyve felolvastatván, egyleti titkár jelentést tesz a hozott határozatok végrehajtásáról. — Tudásul vétetik.

Olvastattak az egylet május és június hónapokról szóló pénztárforgalmi jelentései, melyek közül a májusi 4289 frt 02 kr. bevétel, 1133 frt 66 kr. kiadás és 3155 frt 36 kr. maradvánnyal; és a júniusi 5224 frt 89 kr. bevétel, 829 frt 66 kr. kiadás és 4395 frt 23 kr. maradvánnyal jóváhagyattak.

Olvastatik a helyi gazdasági tanintézet igazgatóságának 140. számú átírata, mely alatt — e tanintézet ösztöndíjas helyeire 18 folyamodónak — minősítési táblázatát, kérvényeit és a tanári testület által már megejtett kijelöléseket mellékeli. E kijelölés szerint, ösztöndíjra érdemesítették: *Elek* Gyula (Albis), *Butyka* János (Páva), *Bodó* Károly (Karatna), *Vlaik* Ágoston (Besztercze), *Hollaky* Atila (Al-Doboly), *Zoltáni* Ferencz (Bikfalva), *Barthos* Elek (Felvolál), *Páll* Kálmán (Nagy-Szeben), *Deák* János (Radnóth), *Wass* Sándor (Felső-Szivágy), *Incze* Gábor (Ákosfalva). — Igazgató-választmány a tanári testület által megejtett kijelöléseket 10 pontjában módosítás nélkül elfogadja, azonban a II-ik ösztöndíjat, a tanári testület által javasolt *Incze* Gábor helyett *Osváth* Dénes maros-

vásárhelyi folyamodónak óhajtja odaitélni, miről a földmivvelésügyi miniszterhez felterjesztés küldését határozza.

Olvastatik ugyanennek 220. számú, a Gr. Mikó Imre és Bors Albert jutalomdíjakra vonatkozó átirata, melylyel kapcsolatban küldi e jutalmakra — a tanári testület által kijelölt legérdemesebb hallgatók minősítési táblázatát. — Tudásul vétetik s a minősítési táblázat alapján az igazgató-választmány a Gr. Mikó Imre-féle 100 forint jutalomdíját *Lönhárd Ignác* végzett hallgatónak, a Bors Albert-féle 100 frt jutalomdíját pedig *Pap Virgil* végzett hallgatónak itéli oda. A jutalomdíjnak zárünnepélyen való kiosztására: *Benkő Mihály*, *Reich Albert*, *Szabó Sámuel* és *Nagy Lajos* igazgató-választmányi tagok küldettek ki.

Olvastatik a földmivvelésügyi miniszter 78,585. számú leirata, melyben — a Budapesten július hó 26-án, komlóértékesítés tárgyában, tartandó szakértekezleten az egylet képviselőjét kéri. — Tudásul vétetik, ankétre az egylet képviselőjében, egyleti titkár küldetett ki.

Olvastatik ugyanennek 3713. sz. leirata, a gabonát előre vásárló ügynökök, üzerek káros üzelveinek meggátolásáról. — Tudásul szolgál, a lap utján felhivandó reá az érdekeltek figyelme.

Olvastatik ugyanennek 4806. számú leirata, melylyel kapcsolatban, »A szőlőszeti és borászati felügyelőségi kerületek« című kiadványát, 5 példányban küldi. — Tudásul szolgál.

Olvastatik ugyanennek 5309. számú leirata, melyben a mezőgazdasági és szőlőmunkások részére kieszközölt vasúti utazási kedvezményről értesít. — Örvedetes tudásul szolgál, lapban való közlésre kiadatik. (L. mai szám »Tudnivalók« rovatában.)

Olvastatik ugyanennek 6256. számú leirata, a bécsi földmivvelési és erdészeti jubileumi kiállítás alkalmával kiállított — osztrák alpeseken tenyésztett — szarvasmarha tájfajták megtekintése tárgyában. — Tudásul vétetik.

Olvastatik ugyanennek 40,933. sz. leirata, Kolozsvárt állandó jelleggel bíró lóvászár rendezése tárgyában. — Tudásul szolgál, elnökség megbizatik a borsodmegyei gazdasági egylet által rendezett ugyanily vásárok adatainak beszerzésére.

Olvastatik a kereskedelemügyi miniszternek 45,871. számú leirata, melyben a magyar önálló vámtarifa-tervezet megvitatására,

Budapesten július hó 14-én tartandó szakértekezletre két képviselőnk kiküldését kéri. — Tudásul szolgál, a szakértekezleten való részvételre *Sigmond Ákos* és *Hegedüs Sándor* egyleti tagok kéréndők fel.

Olvastatik a Torontálmegyei gazdasági egyletnek 1025. számú átirata, melyben a miniszterelnökhöz a szocializmus megszüntetése tárgyában tett felterjesztéséhez csatlakozásra hív fel. Tudomásul vétetik.

Miksa Imre igazgatóválasztmányi tag indítványozza, hogy a gazdák termékeinek könnyebb értékesítése céljából Kolozsvárt egy vásárcsarnok állíttassék fel. Tekintettel, hogy egy értékesítési és fogyasztási szövetkezet megalakítására bizottság küldetett ki, ez indítvány is ezen bizottsághoz utaltatik.

Uj tagokul bejelentettek: alapító-tagul *Éltető Dániel Szász-Régen*; rendes tagokul: *Irsay József Ördögkeresztur*, *Deák Márton Bánffy-Hunyad*, *Seyfried Károly* és *Kleinkauf György Kolozsvár*; évdíjas tagokul: *Ujváry Ferencz Mező-Sályi*, *Bakó Mihály Ördögkeresztur*, *Erdélyi Elemér Toroczko*, *Simó Gábor Nagy-Ernye*. Mind összesen: 9.

Gazd. Egyletünk f. évi augusztus hó 22., 23., 24., 25., 26. napjain tanulmány-kirándulást rendezett — 30 résztvevő kiscsaldával — Mezőhegyesre, a kirándulás részletes leírását — tárgyhalmaz miatt — jövő számunkban közöljük.

TUDNIVALÓK.

Budapesti őszi gyümölcskiállítás.

Már említettük egy ízben, hogy az Országos Magyar Kertészeti Egyesület ez évi ősszel gyümölcs- és általános kertészeti kiállítás tartását határozta el és e tárgyban a földmívelésügyi m. kir. miniszter támogatását kérték.

Miután Darányi miniszter a kiállítás támogatását kilátásba helyezte — az egyesület kiállítási bizottsága augusztusban Emich Gusztáv elnöklete alatt ülést tartott, melyben a program véglegesen megállapított.

E szerint a kiállítás f. é. október 9—16-ig fog tartatni a Városligetben, a mezőgazdasági muzeum (Vajda-hunyadi vár-épület) helyiségeiben.

A kiállítás súlypontja a gyümölcs és szőlőre van ugyan fektetve, de ki fognak állíttatni konyhakerti termények, virágok, virágkötési és díszítési munkák; végül pedig a gyümölcsfeldolgozására és értékesítésére szolgáló gépek és eszközök is. Ezen utóbbi gépek kiállítása nemzetközi lesz, míg a többi tárgyak kiállításában csak magyarországi termelők vehetnek részt.

Ezen kiállítás célja: a pomologiai ismeretek gyakorlati terjesztése; továbbá a kertészeti érdekeltség ébrentartása; másrészt alkalmat fog szolgáltatni arra is, hogy úgy a fővárosi fogyasztó közönség, mint a külföldi kereskedők is a termelőkötől közvetlenül szerezhessék be téli szükségleteiket.

Az idei év ugyan nem valami sikerült gyümölcsstermő év az ország egész területét tekintve; mindazonáltal egyes vidékeken szép gyümölcsstermés mutatkozik; sőt szilva- és dióból nagyobb kivitelre való is akad. A kiállítók jutalmazására számos arany-, ezüst- és bronz-érem, továbbá különféle pénzdiák állanak rendelkezésre.

Már előre figyelmeztetjük tehát termelőinket és kertészeinket, hogy e kiállításban saját érdekükben minél többen és minél méltóbban vegyenek részt.

Bejelentési ivatek, megkeresésre, póstafordultával küld az „Országos Magyar Kertészeti Egyesület“ titkári hivatala (Budapest, IV. ker. Koronaherczeg-utcza 16. sz. földszint), vagy az országos gyümölcsészeti ministeri biztos a földmívelésügyi m. kir. ministeriumban (Budapest, V. ker. Nádor-utczai palota).

— Felhívás a felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyamra való jelentkezésre. Sz. 58396—1898. Az 1898/99. tanévben Budapestben tartandó felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyamra való felvételre f évi május hó 20-án 34809. sz. a. kiirt pályázat határideje ezennel meghosszabbíttatik. A tanfolyam tartama egy év, mely a folyó évi november hó elején veszi kezdetét. A tanfolyamra folyamodók közül azok, kik jó bizonyítványokkal bírnak és szegényebb sorsuak, *egész vagy fél állami ösztöndíjban* részesülhetnek. Egy egész ösztöndíj havi 50 frt, az egész éven át tehát 600 frt, a fél ösztöndíj pedig havonként 25 frt, az egész éven át tehát 300 frt. A tanfolyamra csak oly pályázók vétetnek fel, a kik a magyaróvári gazdasági akadémiát, vagy a gazdasági tanintézetek bármelyikét jelesen végezték, ép és erős testalkattal bír-

nak s egészségesek és ezt, valamint, ha ösztöndíjra igényt tartanak, vagyontalansági bizonyítvánnyal igazolják. A felszerelt folyamodványok *folyó évi szeptember hó 30-ig a földmivvelésügyi ministeriumhoz nyújtandók be.* A részletes pályázati feltételeket tartalmazó hirdetés a tudakozóknak a földmivvelésügyi ministerium VI/2. osztályához intézendő megkeresésre megküldetik. Budapest, 1898. évi augusztus hó 25-én. Földmivvelésügyi m. kir. minister.

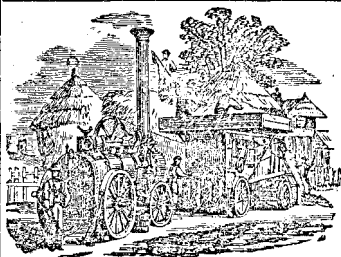
— **Felhívás a magyarországi baromfitenyésztőkhez,** A magyarországi baromfitenyésztők felhivatnak, hogy mindazok, kik tisztavérü, tenyésztésre alkalmas, idei nevelésü plimut és langshian fajta kakasokat, emdeni gunárokot, pekingi gácsérokat, broilz- és francia pulykakakasokat eladni óhajtának, azt *Hreblay Emil* m. kir. állattenyésztési felügyelőnél (Budapest, Földmivvelésügyi ministerium) *folyó évi szeptember 15-ig* jelentsék be. Megjegyeztetik, hogy ezen felhívás és a netán eszközöklendő bejelentés, semmiféle további kötelezettséggel nem jár. Budapest, 1898. évi augusztus hó 18-án.
Földmivvelésügyi m. kir. minister.

Erdélyrészi vásárok jegyzéke 1898. október 1—31-ig.

(NB. Ha valamely vásár ünnep- vagy vasárnapra esik, akkor a rákövetkező hétköznapon lesz megtartva. A napok a kirakó vásárok napját mutatják, a mely nap előtti 2—3 hétköznapon vannak a marhavásárok.)

1. N.-Sajó, Oláh-Láposbánya.	16. Csik-Karczfalva, Halmágy, N.-Enyed, N.-Ida, N.-Ilonda.
3. Alsó-Jára, Nagy-Sink.	17. Ujegyház.
4. Borsa, Kaál, Kőröspatak, Maros-Ludas, Szászváros, Székely Udvarhely.	20. Várhely.
6. Gerend, Töröcsvár.	21. Bonczhida, Gyéres, Tasnád,
7. Szabéd, Szelistye, Zabola.	23. Szász-Régen.
9. Czege.	25. Hadad, O-Sinka, Soósmező, Szilágy-Cseh
10. Alparét, Báránykut, Bürkös, Csik-Szt.-Domokos, Felső-Szálláspatak, Kőhalom, Maros-Illye, Toroczkó, Zsibó	26. Buza, Erked, Magyar-Igen, Szamosujvár, Szász-Csór.
11. Alsó-Árpás, Kraszna.	27. Brassó, Homoród-Oklánd, Szent-László.
12. Sepsi-Szt.-György.	28. Erdő-Szt.-György, Jakabfalva, Kézdi-Vásárhely, Monora.
13. Mikeszásza, Petrozsény.	29. Ó-Radna, Papolcz, Déva, Kékes.
15. Dícső-Szt.-Márton, Parajd, Szász-Régen (ló- és marhavásár), Szinye.	30. Borgó-Prund, Déva, Kékes.
	31. Gyergyó-Alfalu, Márpód, Mező-Bánd, Szász-Nádas.

Kiadó-tulajdonos: az „ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET.”

GRAEPEL HUGÓ

gép- és rostalemezgyár, malomépítész

BUDAPESTEN,

V. ker., külső váci-út 46, sz.

Marsehall Sons & Co. Lmtd

angolországi gépgyár vezérügynöke ajánl utolérhetlen szerkezetű és minőségű Marschall-féle

gőzmozgonyokat és gőzcséplőgépeket,
szabadalmazott kombinált gabona- és lóhereséplőgépeket
két cséplődobbal,

szabadalmazott gabonacséplőgépeket kombinálva kukorica-morszóval, GIBAS-féle szabad. kazalozókészüléket (golyát), — HAR-
RISON-féle „Albion“ őrlőgépeket.

Malomépítészeti osztályom elvállal gazdasági malmok, magas, félmagas és vāmórlőmalmok teljes berendezését és takarmánykamrák felállítását. — Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Alapított 1883.

(12--XII.)

Telephon 104.

Giro-számla az osztrák-magyar banknál

ASZFALT- és CEMENT-IPARVÁLLALAT

POLLÁK SAMU Kolozsvár,

Kőfalsori Szappan-utcza 4. szám., saját ház.

Elvállal: nedves lakások, pinczehelyiségek stb. gyökeres szárassá tételét új építkezéseknél az alapfalaknak aszfaltrétegeli bevonását. Továbbá: kapubejáratok, folyósók, terrasseok stb.-nek a legjobb minőségű természetes aszfalttal való burkolását.

Állandóan készít: sima cement- és mozaik-lapokat, cs. és kir. szab. hornyolt cement-fedél lapokat, legujabb díszes terrakott mintájú sajtolt cementlapokat; továbbá Zisseler rendszerű szabadalmazott sodrony-betétű betoncsöveket csatornázás és áttereszekhez, nemkülönbön szabadalmazott, teljesen tűzbiztos gypsztablákat, beton-fedlapok, lábazati lemezek. lépcsőfokok és jászlakat stb. stb.

Ajánlkozik járdák, szökőkutak, csatornázások és más betonirozások, valamint granitto-terazzó készítésére.

Raktáron tart: tűzmentes aszfalt-tetőpép, aszfalt elszigetelő-lemez, színes aszfaltmáz, carbolineum és mikotánatont (gombairtásra). Portland- és román-cementet vaggyszámra és mázsánként.

Elfogad megrendeléseket: aszfalt-tetőgép és cement-befedések, Mettlach, lapok, díszes falburkolatok, cs. és kir. szab. saját módszerű aszfalt-parquette-ára, valamint minden e szakba tartozó munkálatokra.

Költségvetés ingyen és bérmentve.

Torontáli helyi érdekű vasutak gépgyári osztálya

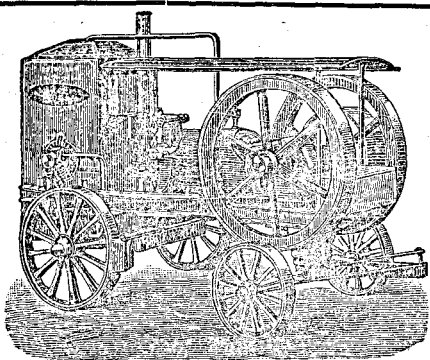
NAGY-BECSKEREK.

(12—IX.)

KÜLÖNLEGES GYÁRTMÁNYOK:

Gáz-, petroleum-, benzin-motorok és benzin-locomobilek.

Modern berendezésű vas- és fémöntöde.

A gépészeti szakmába vágó
mindennemű javítások szak-
szerű és jutányos kivitele.

Főképviseletek:

BUDAPEST:

V., Kálmán-utca 16. sz.

KOLOZSVÁR:

Szentlélek-utca 4. sz.

12—XII.)

HAZAI IPAR!!!

Cs. s kir. udvari szállítók. — Alapított 1869-ben.

Mestitz Mihály és Fiai

butor- és építészeti asztalos munkák gyára, kárpitós és diszitő műhelye.
RAKTÁRAK: Kolozsvárott: Belmonostor-utca 5. — **M.-Vásárhelyen:** N.-Szt.-
Király és Szt.-György-utca sarkán.

Összes gyártmányaink **árait annyira leszállítottuk**, hogy e tekintetben bárkivel is versenyezhetünk. Butorból folyton nagy készlet! **Butorkelmék** dús választékban! Teljes lakberendezéseket, javításokat, régi butorok átalakítását, stb. pontosan és jutányosan teljesítünk.

A n. é. közönség pártfogását kéri

Mestitz Mihály és Fiai.

Van szerencsénk tudatni a n. é. közönséggel, hogy üzletünket tetemesen megnagyobbítottuk és a technika legezelszerűbb **gépjelivel** szereltük fel, minélfogva a már 40 év óta fennálló és jó hírnek örvendő üzletünkbe megrendelt **könyvkötői munkákat** feltűnő csinnal, tartósan, gyorsan, a lehető jutányos áron készítjük.

(12—XII.)

Hantz György és fia

m. kir. tud. egyetemi könyvkötők

Kolozsvárt, Minorita-utca 5. szám.

Haszonbér.

Léczfalva községben (Háromszékvármegye)
a nagy borosnyói vasuti állomás közelében, külön
kezelés alatt álló mezőgazdasági szeszyárral
kapcsolatos,

170 hold szántó, 50 hold

rét és kertből álló kényelmes uri lakás, **gazdasági
épületek** zsellér házakkal bőven ellátott váltó-
gazdaság szerint jól kezelt jó minőségű

BCU Cluj / Central University Library Cluj

tagosított birtok,

teljes gazdasági felszereléssel, vagy a nélkül
1898. november elsejétől

több évre haszonbérbe kiadó.

Értekezni lehet a feltételek iránt levélben, vagy
személyesen augusztus hóban **Bálványos fürdőn;**
azután **Sepsi-Szent-Györgyön** a tulajdonos

Dr. Bodor Tivadar
ügyvédnél.

A birtokot megmutatja **Kiss Sándor**
felügyelő **Léczfalván.**

TÜDŐBETEGSÉGEK

(chronikus katarrhusok és tüdősorvadás)

gyógyíthatók

e kitűnő hatású és teljesen ártalmatlan

„Glandulen“ használata által.

GLANDULEN a legjobb szer bármilyen nemű tüdőbetegségeknel. Bámulatos sikerek régebb és előrehaladottabb tüdőbetegségeknel; bizonyítottan gyógyult betegek és hírneves orvosok által.

GLANDULEN a legbiztosabb ismert szer, minek segítségével a természet a testben gyógyítja a tüdőbetegségeket. — A szervezet Glandulen hiányával megbetegszik. Glandulen czélszerű használata fokozza a természetes gyógyulást.

GLANDULEN nem mesterséges uton előállított vegyi szer, melyeknek többnyire nem kívánt kellemetlen mellékhatásai vannak, teljesen ártalmatlan, huzamosabb használatnál is.

GLANDULEN előállítatik Dr. Hofmann utóda által Meerane (iS) vegyi gyárában egészséges állatoknak tüdőmirigyéből. Tablettákban, kellemes és alkalmas alak bevévésre. Minden egyes tablettá tartalmaz 0.25 Glandulen-nek megfelelő 0.05 besűrített mirigyanyagot és 0.20 izjavító tejzúkrót.

GLANDULEN törvényileg védve és szabadalmazva van, utánzatoktól óvakodják. — Változatlan alakban minden gyógyanyagot tartalmazó Glandulen kapható minden gyógyszerárban: 1 üveg 2 frt 75 kr. (100 drb.) és 1 frt 50 kr. (50 drb.) — Ott, hol nem kapható, forduljon a főraktárhoz:

Diana gyógyszerár,

Budapest, Károly-körút 5. szám,

honnan kívánatra terjedelmes ismertetés és használati utasítás orvosoknak, valamint betegnek bérmentve küldetnek.

(10—II.)

Fischer Péter és Társa

cs. és kir. udvari szállítók

mű- és kötszer-gyárosok

Budapesten.

RAKTÁR: IV., Kossuth Lajos-utca 16.

GYÁR: IV., Kossuth Lajos-utca 6

Ajánlják mindennemű állatorvosi mű- és kötszerrel dúsan felszerelt raktárukat, mely

mindenfélé régibb és újabb szerkezettű sebészi, szülészi, bonczati, patkolástani és más állatgyógyászati czélokra szükséges eszközöket tartalmaz.

1894. évi árjegyzéket kívánatra be-
küldünk.

Készpénzfizetés mellett 10% enged-
mény.

Eszközök javítása és átalakítása is
elvéllaltatik.

Franciaországi tapasztalatok szerint a

rézszappan

a leghatásosabb és viszonylag a legolcsóbb szer a *peronospora ellen*; hazai tapasztalatok szerint pedig egyúttal a legalkalmasabb anyag a *gyümölcsfák permetezésére* is, mert a gyümölcsfákat nemcsak a hernyókárok, hanem a különböző gombabetegségek ellen is megvédi.

A *rézszappant* melegítés segélyével *gyantaszappanból* és *rézgálicból*, hideg úton pedig *gyantalisztból* és *kecskeméti porból* lehet előállítani. Ezen anyagok *Mayerfi Zoltántól*, *Kecskeméten* szerezhetők be, a ki a *rézszappan* elkészítésére és alkalmazására vonatkozó utasítást ingyen és bérmentve küld.

(4.—VII.)

— **A gazdaközönség figyelmébe!** Az »Erdélyi Gazdasági Egylet« abból a célból, hogy a birtokosoknak alkalmuk legyen *kísérlet czéljából különféle műtrágyákat kisebb mennyiségben is* (1 q-tól kezdve) olcsó eredeti áron beszerezni, a »zalathnai kénkovand ipar r. t.« *vegyelemezett műtrágyáiból* Kolozsvárt kisebb raktárt állított fel. Jelenleg raktáron van:

Prima szuperfoszfát: 16⁰/₀-os.

» » 17 »

» » 18 »

Káli szuperfoszfát: Ph. 10⁰/₀; K. 11⁰/₀.

Ammon. szuperfoszfát: N. 3⁰/₀; Ph. 10⁰/₀.

Ammon. káli szuperf.: N. 3⁰/₀; Ph. 10⁰/₀; K. 8⁰/₀.

Szőlőtrágya-kompozitio: N. 3⁰/₀; Ph. 6⁰/₀; K. 11⁰/₀ és

Thomas salak.

Felhívjuk birtokosaink figyelmét e közczélú intézményünkre s kérjük megrendeléseiknél annak igénybevételét.

Waggon számra minden gyárnál olcsóbban és díjtalanul vegyelemezve szállítunk. Arjegyzéket postafordultával küldünk bárkinek.

Az »Erdélyi Gazdasági Egylet« Titkári hivatala Kolozsvárt.

Ifj. KOTZÓ PÁL

Budapest, V. kerület Lipót-körút 18. sz.

A t. cz. vevőközönségnek szives tudomására hozza, hogy nagyobb kényelmükre iródáját

(6 X.)

V. kerület, Lipót-körút 18. szám

(Visszinház mellett, a nyugoti pályaudvar Margithid közelébe) helyezte át.

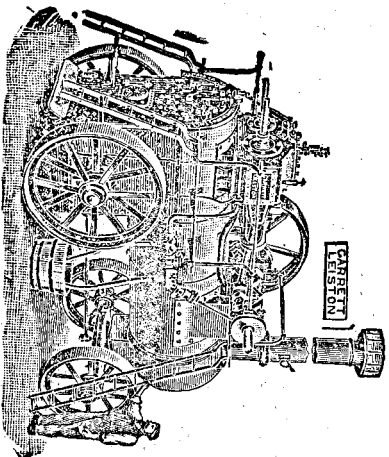
fenntartotta azonban a **VIII. ker., Szentkirályi-utca 49. sz. mihelyt és az V. ker., Lipót-körút 8-10. sz. alatti raktárhelyiségeit.**

A közönségnek további pártfogását kérve ajánlja Garret legújabb szerkezetű **Compound gőzmozgonyait, felstabil és stabil alakban, a melyek 40% tüzelőanyag megtakarítással dolgoznak.**

Gőzmozgonyokat és gőzeséplőket négyezer fordítható acél dobsinkekkel, toldást nem igénylő szalmarázókkal a nagy szlia felülettel, minden nagyságban.

Minden fajta lovas cseplőkészletek, arató- és vetőgépeket, szeeskavágókat, répavágókat és minden más gazdasági gépeket.

Vidéken lakó szolid ügynőkök kerestének.

Lóhermagot,

luczernamagot,

gabonaféléket,

mindenféle egyéb

GAZDASÁGI MAGOT

legmagasabb áron értékesít és mintázott ajánlatot kér

WOLF SOMA

mag-, gabona- és terményügynöksége

KÜLFÖLDI CZÉGEK KÉPVISELŐJE

Budapest, IV. Károly-körút 26. sz.

Magvakból és mindenféle gazdasági cikkekéből szükségletet
első forrásból legjutányosb áron szerzek be és kérem az igen t.
gazdaközönség szíves nagybecsű támogatását. (12—IV.)

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

heremag-tisztító raktára

Októberben megnyilik!

➔ A beküldést ajánlatos minél előbb eszközölni. ➔

ADORJÁN JÁNOS SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ KOLOZSVÁRT.

Van szerencsém a helybeli és vidéki nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy üzletemet a kor kívánalmának megfelelőleg, a legjobb mintákkal rendeztem be, melynek folytán a legnagyobb igényeknek is képes vagyok megfelelni, elvállalok: szoba, templom, ajtó és ablak festéseket.

Vidéki megrendeléseket is pontos és jutányos árért elvállalok:

Lakás: Nagy-utca 16. szám, saját ház.

A n. é. közönség becses pártfogását kérve, maradtam kiváló tisztelettel

Adorján János, szobafestő.

Az erdélyi részek legnagyobb gazdasági gépraktára

Hirschfeld Károly

vas- és szerszám kereskedőnél

Kolozsvártt,
a vashid
előtt.

Hofherr és Schrantz

gazdasági gépgyárának

képviselősege és bizományi raktára.

Nagy raktár: Répa- és szecs kavágók, kukoricza-
morzsolók, rosták, Pernolendt és Mayer rendszerű
trieurök, darálók, cséplőgépek, szén- és takar-
mánygyűjtők, aczél-rajol, két- és három barázdás
ugy „Perfe“-ekékben, hajlékony- és láncz-boronák-
ban stb. stb., ugy mindennemű gazdasági gépek-
ben és eszközökben olcsó árak mellett.

Állandó gépkiállítás.

Előnyös fizetési feltételek.

Nagy raktár mindennemű vasárak, szerszámok és épít-
kezési anyagokban, továbbá angol gép- és varroszizjak,
gumitömlők, lemezek és zsinorokban, ugy a géphez tartozó
egyéb technikai czikkeken.

Hódmező-vásárhelyi Tetőcserép-raktár,
nagyban és kicsinyben, minden versenyt kizáró áron.

Terjedelmes képes árjegyzékek és részletes leírások ingyen és bérmentve.

Megrendelések és megkeresések

Hirschfeld Károly

gépraktárához

(9-12.)

Kolozsvárra intézendők.

AZ

„ADRIAI“ BIZTOSÍTÓ-TÁRSULAT

alapított 1838-ik évben.

* * *

Vagyonsbiztonsági tőkéje 42 millió forint.

* * *

A magyarországi igazgatóság intézője:

Br. PODMANICZKY FRIGYES.

* * *

E társulat, mely 60 éves fennállása óta 218 millió frtot fizetett ki károk fejében, biztosít a legjutányosabb feltételek mellett:

tűz- és robbanási-, valamint jégokozta károk ellen.
továbbá az emberek életére, halál és elérési, valamint kiházasítási esetekre.

Erdélyrészi vezérképviselőség Kolozsvárt:

Szekula Ákos,
vezértelgyelő.

Gr. Teleki László,
vezérképviseléségi tanácsos.

A legjobb magvak

kaphatók

Mauthner Ödön

cs. és kir. udvari szállító,

József főherceg Ő cs. és kir. Fensége, a román király Ő Felsége, Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége, a szerb király Ő Felsége, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége

udvari szállítója

magkereskedésében

BUDAPESTEN,

Andrássy-ut 23-ik szám.

Írjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.